

РІБЦУН Ю. В.

**Діалогова взаємодія педагогів та учнів
початкових класів із тяжкими порушеннями
мовлення (1-2, 3-4 класи)
(«Мистецька галузь», «Технологічна галузь»)**

**ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
імені Миколи Ярмаченка НАПН України**

РІБЦУН Ю. В.

**Діалогова взаємодія педагогів та учнів
початкових класів із тяжкими порушеннями
мовлення (1-2, 3-4 класи)
(«Мистецька галузь», «Технологічна галузь»)**

**Київ
2020**

Рібцун Ю. В. Діалогова взаємодія педагогів та учнів початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення (1-2, 3-4 класи) («Мистецька галузь», «Технологічна галузь») // Стандартизація навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення : навч.-метод. посіб. – К. : Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. – 57 с.

У посібнику представлено реалізацію семи наскрізних взаємопов'язаних напрямів роботи у мистецькій та технологічній галузях, визначено основні види бар'єрів, які перешкоджають навчанню учнів, виокремлено загальні умови ефективної реалізації освітнього процесу, запропоновано інноваційні форми уроків із використанням сучасних методів, прийомів та освітніх технологій, репрезентовано рекомендації щодо оптимізації роботи педагогів (учителі, логопеди, працівники інклюзивно-ресурсних центрів), які працюють зі здобувачами початкової освіти з порушеннями мовленнєвого розвитку.

ВСТУП

Дитина, з її індивідуальними особливостями, психофізичними можливостями, потребами та інтересами виступає в освітньому процесі суб'єктом діяльності та спілкування. Рушійними силами психічного розвитку дитини є зумовлена генотипом її природна основа, а також існуючі суперечності між психічними особливостями (внутрішні умови психічного розвитку) та соціальним середовищем (зовнішня умова). Перехід дитини старшого дошкільного віку до рівня здобувача початкової освіти характеризується появою нової ситуації розвитку, удосконаленням базових особистісних якостей, що створюють міцну психофізіологічну основу для навчання в школі. Саме для того, щоб цей перехід відбувся найбільш гармонійно, а наступність була перспективною, перший рівень освіти має два цикли: адаптаційно-ігровий (1-2 класи) та основний (3-4 класи), упродовж яких учні під керівництвом дорослих навчаються виконувати прості завдання при типових повсякденних ситуаціях у чітко визначеній сфері діяльності в умовах Нової української школи.

У дітей із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ) такий перехід є досить уповільненим і своєрідним, що зумовлено практичною відсутністю (обмеженістю) мовних засобів спілкування, специфічними особливостями пізнавальної, рухової та особистісної сфер, наявністю бар'єрів у навчанні, про які доцільно знати як педагогам, так і батькам. Незважаючи на *негативні стримуючу* (труднощі у засвоєнні матеріалу з певних навчальних предметів) і *деструктивну* (неможливість опанування знаннями) функції, бар'єри навчання можуть мати і *позитивні функції*, зокрема *індикаторну*, тобто акцентування уваги педагога на тих чи інших особливостях учня, та *стимулюючу* (мобілізуючу) – сумісне зі школярем подолання наявних труднощів.

Існування *різних видів бар'єрів* у учнів із тяжкими порушеннями мовлення обумовлена особливостями їх психофізичного розвитку:

а) анатомічні бар'єри: дефекти мовленнєво-рухового апарату у вигляді порушення прикусу, відсутності чи аномалії різців, спотвореної будови твердого піднебіння, патологічних змін язика, вроджених розщеплень губи та піднебіння, патологічних змін голосового апарату;

б) неврологічні бар'єри: патохарактерологічні невротичні реакції у вигляді істеричних рис, проявів негативізму та страхів, самоприниження і відчуття соціальної неповноцінності, що може призвести до появи логофобії; моторна незграбність, труднощі ковтання, підвищене слиновиділення, недостатність іннервації, судомний стан м'язів мовленнєво-рухового апарату, постійна нав'язлива фіксація на мовленнєвому порушенні, ураження рухових зон і провідних рухових шляхів головного мозку, органічне ураження мовленнєвих зон, локальні ураження кори головного мозку;

в) психологічні бар'єри: несформованість (порушення) окремих вищих психічних функцій (їх компонентів), порушення психологічних операцій зорової, слухової, кінетичної та кінестетичної модальностей; недосконалість мнестичних, основних мисленневих операцій; дефіцит уваги до звукового, морфологічного, граматичного та синтаксичного оформлення мовлення; загальна емоційна виснажуваність; деяка агресивність, замкненість, емоційна неврівноваженість, гіперчутливість, розгальмованість, окремі порушення вегетативної нервової системи, виникнення реактивних станів, зокрема енурезу та / чи неврастенії;

г) мовленнєві бар'єри: як в усному, так і в писемному мовленні яскраво виражені незрілість вимовних і звукорозрізнявальних навичок; порушення темпо-ритмічної організації мовлення; недостатня сформованість загальних лінгвістичних уявлень, аграматизми, збідненість словникового запасу; труднощі у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, розумінні та вживанні порівняльних, пасивних, інвертованих, складних синтаксичних конструкцій;

д) комунікативні бар'єри: застосування жестів та міміки замість окремих слів і речень (лепетне мовлення); часте вживання слів-паразитів; афективна незрілість, що проявляється в інфантильній поведінці, ізолюваності та низькій контактності; зменшення кола соціальних і мовленнєвих контактів як з малознайомими, так і з добре знайомими людьми; неприємні переживання свідомо приховуються та компенсуються за допомогою вивертів; підвищена концентрація уваги на власних мовленнєвих промахах; часткове чи повне невміння користуватися усним чи писемним мовленням з метою комунікації.

е) навчальні бар'єри: ослабленість мотиваційної основи будь-якої діяльності; недостатність прояву вольових зусиль; деяка фрагментарність у сприйманні зорової та вербальної інформації; труднощі у перцепції та розумінні зверненого мовлення; уникнення завдань, які містять як вербальні інструкції з боку педагога, так і таких, що потребують власних словесних відповідей; активні негативні реакції при зміні соціального середовища чи невідповідних індивідуальним особливостям дитини вимог; пасивні реакції протесту у вигляді безініціативності, необхідності зовнішнього примусу до виконання певних навчальних завдань; уникнення колективних видів роботи.

Саме тому організація та проведення освітнього процесу потребує **розроблення нового базового інструменту реалізації конституційного права на освіту дітей з особливими потребами**, зокрема із тяжкими порушеннями мовлення.

Водночас зі значним розширенням мережі закладів з інклюзивною формою навчання, де здобувають освіту у т. ч. й діти із ТПМ, функціонуванням інклюзивно-ресурсних центрів, розробленням корекційно-розвиткових програм (Ю. Рібцун, Л. Трофименко, 2018), має повністю змінитися структура та змістове наповнення

стандарту, в якому на перший план виходитиме багатофункціональність, гнучкість і комплексність форм і методів роботи з учнями зазначеної категорії.

Реалізація змісту будь-якої освітньої галузі, в залежності від навчального середовища, в якому перебуває дитина з ТПМ, можлива лише на засадах тісного співробітництва команди фахівців, як закладу загальної середньої, спеціальної освіти, так і реабілітаційного чи інклюзивно-ресурсного центрів.

Стандартизація передбачає оптимізацію початкової освіти школярів із ТПМ через реалізацію діалогової взаємодії у діаді «педагог-учень» шляхом надання певних рекомендацій педагогам з урахуванням як загальних (за змістовими лініями), так і обов'язкових результатів навчання, які складають основу для подальшого опанування навчальними предметами загальної середньої освіти (*див. табл. 1.*). Саме рівність психологічних позицій обох сторін і визначає готовність до діалогічної взаємодії.

Запропоновані рекомендації носять оглядовий, загальнорозвиваючий характер і є своєрідною підготовчою роботою, що створює дієвий базис подальшого навчання учнів із тяжкими порушеннями мовлення в умовах Нової української школи.

У кожній змістовій лінії нами передбачено реалізацію семи наскрізних взаємопов'язаних напрямів, обумовлених патогенезом мовленнєвих порушень: «Мовленнєвий розвиток» (МР), «Фізично-мовленнєвий розвиток» (ФМР), «Когнітивно-мовленнєвий розвиток» (КМР), «Емоційно-ціннісний розвиток» (ЕЦР), «Творчо-мовленнєвий розвиток» (ТМР), «Соціально-комунікативний розвиток» (СКР), «Навчально-мовленнєва діяльність» (НМД).

Напрямок **«Мовленнєвий розвиток»** здійснюється через фонетичний, фонематичний, лексичний, морфологічний і синтаксичний коди на рівні усного та писемного мовлення.

Напрямок **«Фізично-мовленнєвий розвиток»** реалізується у смисловому, оральному, локомоторному, соматопросторовому, графічному, конструктивно-просторовому, мануальному, пальцевому, артикуляційному, мимічному практиці.

Напрямок **«Когнітивно-мовленнєвий розвиток»** передбачає удосконалення основних психічних процесів: а) тактильного, слухового, предметного, кольорового, лицьового та графічного зорового, зорово-просторового, сомато-просторового гнозису; б) модально-специфічних видів уваги (зорової, слухової, рухової, інтелектуальної); в) зорової, слухової та рухової пам'яті; г) конструктивного, наочно-образного, просторово-часового, вербально-логічного мислення.

Напрямок **«Емоційно-ціннісний розвиток»** спрямований на усвідомлення духовних цінностей, вироблення адаптивних форм поведінки, конструктивного керування своїми емоційними станами, розвиток вольових якостей.

Напрямок *«Творчо-мовленнєвий розвиток»* передбачає стимулювання ініціативності, розкриття творчого потенціалу учнів, їх здібностей через різні види мистецтва та трудової діяльності.

Напрямок *«Соціально-комунікативний розвиток»* акцентує увагу на зміні співвідношення соціальних детермінант (сім'я – школа – клас – друзі), розширенні вербально-комунікативних зв'язків учнів із соціальним середовищем, збагаченні їх суспільного досвіду, виробленні вміння працювати як самостійно, так і в колективі, вирішувати виниклі проблеми, логічно аргументувати свою думку.

Провідний вид діяльності у шкільному віці обумовив виділення напрямку *«Навчально-мовленнєва діяльність»*, що включає суцесивний і симультанний способи сприймання нової інформації, здатність її розуміти, узагальнювати, адекватно застосовувати, а також вміння діяти цілеспрямовано, усвідомлено, самостійно, прогнозуючи результат, досягати намічених навчальних цілей, у т. ч. за допомогою створення власного навчального середовища.

Стандартизація навчально-методичного забезпечення освіти дітей із тяжкими порушеннями мовлення ґрунтується на засадах психолінгвістичного, нейропсихологічного, дитиноцентричного, діяльнісного, диференційованого підходів, принципах науковості, інтегрованості, доступності та практичної спрямованості з метою полегшення побудови індивідуальної траєкторії розвитку школяра.

Організація та проведення освітнього процесу з поліморфною групою здобувачів початкової освіти з ТПМ потребує обов'язкового застосування індивідуального (вік, стать, інтереси, здібності, творчий потенціал), диференційованого та психолінгвістичного підходів (урахування форми, структури, ступеня складності мовленнєвого порушення), ефективна реалізація яких можлива за таких *загальних умов*:

– систематичного виправлення в учнів, як при індивідуальних, так і колективних формах роботи, мовленнєвих помилок:

а) фонетичних (це, переважно, свистячі, шиплячі та сонори);

б) фонематичних (особливої уваги потребують ті слова / словосполучення, в яких наявні корелюючі звуки: наприклад, [с]-[ш], [л]-[р] тощо) шляхом виконання артикуляційних (уточнення артикуляції), рухових (автоматизація здійснюється у русі), ейдетичних (зоровий, смаковий, тактильний, нюховий образ звука) вправ;

в) лексичних (обов'язкове урахування лексичної валентності, тобто правильного змістового добору тієї чи іншої лексеми у словосполученні чи реченні);

г) граматичних (нормативне узгодження іменників із прикметниками в роді, числі, відмінку; займенників із дієсловами відповідно до числа, роду);

– дотримання інтегративної та мотиваційно-ігрової форми уроків, що передбачає обов'язкове психоемоційне розвантаження школярів;

– розширення мовленнєво-пізнавального світогляду учнів, пізнання себе через різні види діяльності;

– варіювання дидактичного, мовленнєвого, ігрового матеріалу, з актуалізацією раніше засвоєних знань, опорою на власний досвід, на основі навчально-ігрової та практичної діяльності;

– проведення на початку уроку підготовчої роботи у вигляді різних видів ігор і вправ на удосконалення та розвиток зорових, слухових, мовленнєвих, мисленнєвих функцій та операцій, моторно-рухових та оптико-рухових навичок;

– використання ряду *методів*:

а) словесних – джерелом знань є усне слово: емоційні та пізнавальні вступні бесіди, пояснення, тлумачення, дискусії; попереджувальне, коментувальне, пояснювальне мовлення щодо послідовності роботи над малюнком чи виготовленням виробу, розповідь за результатами виконаного завдання, називання використаних технік і матеріалів, акцентоване промовляння найбільш складних у фонетичному плані термінів тощо;

б) наочних – у яких джерелом знань виступають спостереження, конкретні предмети чи явища, роботи майстрів народних художніх промислів, твори мистецтва, малюнки, ілюстрації, репродукції, наочні посібники, муляжі, міні-моделі, схеми, алгоритми (детальні, покрокові, описові), кращі зразки дитячих робіт (ліплення, поробки з паперу, природного матеріалу) тощо;

в) практичних методів – завдяки використанню яких учні отримують знання та здобувають уміння, виконуючи практичні дії у вигляді тренувальних, навчально-зображувальних, графічних, відтворювальних, ситуаційних вправ або навчально-продуктивної праці, мистецьких проектів, моделювання, дослідницької діяльності тощо;

г) роботи з книгою – джерелом знань є друковане слово – використання художньої літератури, підручників (читання, вивчення напам'ять, переказ прочитаного, складання плану з допомогою педагога, придумування початку чи кінця твору, невеличких розповідей з опорою на план, опорні слова);

д) відеометодів – у яких джерелом знань виступають мультимедійні презентації («електронний учитель») для вивчення (цілісного або демонстрації фрагментів) нового навчального матеріалу, його закріплення, здійснення поточного чи підсумкового контролю;

– опанування школярами термінологією в усній (початковий-основний етапи) і писемній формах (заключний етап), на основі достатнього розуміння та використання попереднього гучного мовлення у вигляді цілісного, поскладового, акцентованого промовляння, з виокремленням складних для вимови дітьми звуків, спряженого, відображеного, самостійного промовляння школярами, мовлення пошепки, складання речень з вивченими словами, по можливості добір синонімів чи

антонімів, порівняння значень багатозначних слів, розрізнення паронімів, моделювання комунікативно-ігрових життєвих ситуацій;

– дозованості та циклічності (багаторазове повторення у фонетичному – акцент на звуковому оформленні, графічному – на написанні, лексичному – на значенні, синтаксичному – на контекстуальному вживанні термінології; опора на вже раніше вивчений матеріал; перенесення набутих знань і навичок, способів діяльності на нову ситуацію);

– алгоритмізованості навчальної діяльності (планування → поетапне осмислення (згорнутий чи розгорнутий план дій) та виконання в індивідуальному темпі → контроль із застосуванням гучного, шепітного мовлення, мовлення подумки);

– мультисенсорності, врахування інтегративної діяльності аналізаторів, міжпівкульної взаємодії, встановлення міжпредметних зв'язків;

– використання *різного виду опор*:

1) зорової – привертання уваги до зорового (предметного, графічного) матеріалу, наочний супровід, зоровий зразок, план-схема, предметно-інструкційна карта;

2) слухової – акцентування на слуховому сприйманні;

3) кінетичної – динамічне виконання, руховий зразок, подальше перенесення на аналогічний матеріал, виконання по пам'яті, за уявленням;

4) кінестетичної – статичне утримання, м'язові відчуття;

5) вербальної – повторення інструкції, її деталізація, пояснення, навідні запитання, передуюче, описове, коментувальне мовлення;

6) емоційної – посмішка, погладжування по руці, голові, слова схвалення та підтримки;

– створення відповідного предметного (комунікативного, технологічного) середовища для вільного, самостійного, різнопланового експериментування здобувачами освіти;

– стимулювання учнів до прогнозування результатів, синтезу сформованих навичок у власній практичній діяльності, застосування навичок поточного та кінцевого контролю на смисловому, зоровому, слуховому та руховому рівнях, усний чи письмовий опис результатів проведеної роботи;

– попередження появи вторинних відхилень у мовленнєвому (наприклад, невротичної форми заїкання на фоні загального недорозвитку мовлення нез'ясованого генезу) та пізнавальному розвитку;

– виховної спрямованості (вміння «бачити і чути» іншого (-их), повага до нього (них), бажання прийти на допомогу в комунікативних і поведінкових ситуаціях, толерантність до наявних особливостей психофізичного розвитку).

Виробленню інтересу до навчальної діяльності у дітей та подоланню у них мовленнєвих порушень сприяє застосування у початковій школі **інноваційних форм уроків** із використанням сучасних методів, прийомів та освітніх технологій, зокрема:

- акровірші, у яких перші літери кожного рядка, прочитані згори вниз, утворюють слово (найчастіше відгадку віршованої загадки);

- брейн-стормінг, або так званий «мозковий штурм», спрямований на пошук розв'язання певної проблеми у вигляді доступної школярам генерації ідей;

- веббінг, чи «лексичні павутинки», – побудова взаємозв'язків між окремими поняттями, подіями чи явищами від ключового слова до похідних у вигляді асоціативних та логічних ланцюжків;

- веб-квести у вигляді переважно колективного вирішення проблемних задач шляхом пошуку в мережі Інтернет на різних ресурсах певної інформації;

- геймізація – використання ігрових практик у неігровому контексті, наприклад, боротьба за успішність між класами за символічні бонуси;

- гуморизація – подача матеріалу у невимушеній жартівливій формі;

- метод ММЧ – пояснення внутрішньої будови предметів, фізичної суті явищ і процесів, закономірностей функціонування рідної мови шляхом моделювання маленькими чоловічками;

- метод проектів – дослідницькі, творчі, ігрові, пригодницькі, інформаційні проекти у вигляді поєднання теоретичних відомостей і можливостей їх практичного застосування;

- метод синектики – тренування уяви і об'єднання несумісних елементів шляхом встановлення прямої (за формою, кольором, функціонуванням, ситуацією, станом предметів і явищ, за властивостями, структурою), фантастичної, емпатійної аналогії;

- рольові ігри як засіб входження учнями в різноманітні ролі, у т. ч. й учителя;

- скрайбінг – супровід власної розповіді швидкими ескізами-замальовками;

- сторітелінг – створення історій морально-виховного, освітнього, корекційно-розвивального змісту з метою кращого запам'ятовування матеріалу та простеження внутрішніх взаємозв'язків тощо;

- ТАН-Содерберг – візуалізація розповідей, використання піктограм і методу глобального читання;

- ТРВЗ (технологія розвитку творчої особистості) – технологія Г. Альтшуллера, що передбачає розв'язання винахідницьких завдань і переведення їх з вищих рівнів на нижчі з метою звуження пошукового поля та розвитку творчого мислення.

Коригування мовленнєвої поведінки та розвиток комунікативних навичок, зміцнення мотиваційної основи мовлення стає можливим завдяки зняттю психоемоційного напруження шляхом використання елементів психотерапії (імаго-,

казко-, ізо-, кольоро-, бібліо-, ігро-, тілесна, анімаційна терапія), виробленню у дітей емоційної стабільності шляхом проведення ігор і вправ на впізнавання та диференціювання емоційних станів, засвоєння адаптивних способів вираження емоцій, закріплення здатності керувати власними емоціями та почуттями.

Індивідуальне планування шляхів досягнення успіху («підкорення вершин»), емоційне налаштування учня на бажання працювати, у т. ч. й задля соціального схвалення результатів, підвищення самооцінки школяра шляхом застосування на уроках ситуацій успіху, відзначення індивідуальних досягнень (наприклад, наклейки), застосування елементів змагання у порівнянні «я теперішній» і «я колишній» (зокрема, аудіозаписи відповідей, порівняння зошитів) сприятиме виробленню та підтримуванню інтересу на шляху подолання розладів мовлення.

Індивідуальна траєкторія якісного формування мотивації до різних видів діяльності передбачає зосередженість учня на завданні, при наявності як загального позитивного емоційного фону, так і експресивно-мімічних проявів, характеризується здатністю при виконанні завдання не відволікатися на сторонні подразники, доводити розпочату справу до кінця, передбачає достатньо високу ініціативність учня у вигляді виникнення запитань до педагога, діалогів з однокласником (-цею, -ами) стосовно виконання завдання, прохання про допомогу тощо.

Репрезентовані нами рекомендації та зазначені загальні умови організації освітнього процесу допоможуть педагогам краще зрозуміти особливості психофізичного розвитку здобувачів початкової освіти із ТПМ, що значно підвищить результативність компенсаційної, розвивальної та психопрофілактичної роботи.

Впровадження стандартизації початкової освіти дітей із тяжкими порушеннями мовлення в умовах Нової української школи потребує подальшого розроблення розгорнутих методичних рекомендацій за окремими освітніми галузями, які допоможуть не тільки учителям, психологам, працівникам інклюзивно-ресурсних центрів, а й батькам учнів зробити освітній процес цікавим, доступним, творчим, а головне – ефективним, комплексним та цілісним, компенсаційно спрямованим на виправлення первинних і запобігання вторинних порушень психофізичного розвитку молодших школярів, формування їх життєвої компетентності, полегшення соціалізації, нормалізації комунікативної поведінки шляхом подолання наявних бар'єрів, удосконалення фонетичної, лексичної, граматичної, діалогічної, монологічної та комунікативної компетенцій.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Мистецька освітня галузь є обов'язковою складовою Державного стандарту початкової освіти (2018) і затверджених МОН України Типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти (1-2, 3-4 класи), розроблених під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна. У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що *метою* зазначеної освітньої галузі є формування культурної та інших компетентностей, цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті, поваги до національної та світової мистецької спадщини.

Цілісна компенсація первинних наявних порушень у дітей, загальне удосконалення мовленнєвої функції стають можливими саме завдяки моделюванню спілкування засобом створення візуальних (площинних і об'ємних), звукових і рухових образів. Чітко простежується можливість взаємозв'язку команди фахівців. Зокрема, спів та гра на музичних інструментах може поєднуватися із заняттями інструктора з фізичної культури (логоритміка); інтерпретація творів мистецтва здійснюватися на заняттях з учителем-логопедом; зображувальна, театралізована діяльність, інсценізації реалізуються на заняттях з практичним психологом тощо. Додаткові навчальні засоби, зокрема, комп'ютери, проектори та інтерактивні дошки можуть слугувати для полегшення розгляду, наприклад, репродукцій картин чи збільшення їх окремих фрагментів; мікрофони та навушники, «дзеркала, що розмовляють» дозволять зробити спів або виконання вокальних вправ більш правильним і чітким.

Детальніше з навчально-виховним і корекційно-розвивальним спрямуванням мистецької галузі можна ознайомитися у спеціальних навчальних програмах: Рібцун Ю. В. Навчальні програми «Образотворче мистецтво» (підготовчий, 1–4 класи) : комплект навч. прогр. для підгот., 1–4 кл. спец. загальноосв. навч. закл. для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / за ред. Е. А. Данілавічюте. – К. : ДП «Укртехінформ», 2015. – 88 с. (Режим доступу до електронної версії видання: <http://lib.iitta.gov.ua/9469/>)

Цікаве практичне наповнення уроків стане можливим завдяки використанню підручника Рібцун Ю. В. Образотворче мистецтво. 1 клас: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення (Режим доступу до електронної версії видання: <https://lib.iitta.gov.ua/106742/1>) та посібника Рібцун О. Г. Малювання крок за кроком / О. Г. Рібцун, Ю. В. Рібцун. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 64 с. : – іл. – (Я – чарівник).

1-2 класи

Таблиця 1

Діалогова взаємодія педагогів та учнів початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення

<i>Рекомендації педагогам щодо підвищення ефективності освітнього процесу</i>	<i>Результати навчання здобувачів освіти</i>	
	<i>загальні</i>	<i>обов'язкові</i>
<i>Змістова лінія «Художньо-практична діяльність»</i>		
<p>Здійснювати постановку діафрагмального дихання, виробляти цілеспрямований видихуваний повітряний струмінь. (МР, ФМР)</p> <p>Спонукаати до вироблення співацької постави. (ФМР)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи артикуляційної, мімічної, голосової гімнастики, психогімнастики, вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті, основних мисленневих операцій. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР)</p> <p>Здійснювати постановку, автоматизацію та диференціацію звуків української мови. (МР)</p> <p>Вчити слухати і чути музичний супровід; співати, контролюючи темп, ритм, гучність виконання. (МР, НМД)</p> <p>Закріплювати вміння диференціювати основні емоційні стани (радість – сум – злість – страх) за зоровою опорою та вербальним описом; самостійно зображати їх у вигляді смайликів; асоціативно співвідносити зі звучанням певного музичного інструмента. (ЕЦР, МР)</p> <p>Уточнювати лексичне значення антонімів (гучно-тихо, швидко-повільно, весело-сумно). (МР)</p> <p>Вправляти в інтонуванні окремих словосполучень, речень (розповідна, спонукальна, питальна інтонація). (МР, ЕЦР)</p> <p>Заохочувати до співу дуєтом, проспівування музичних діалогів. (ТМР, СКР)</p> <p>Спонукаати до імпровізації при виконанні вокальних вправ і музичних творів. (ТМР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати бажання співати пісні з метою поліпшення (вираження) позитивного настрою (ЕЦР)</p>	<p>Творить відомими художніми засобами і способами</p>	<p>Виконує вокальні вправи. Співає дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці. Дотримується правил співу</p>
<p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті, основних мисленневих операцій; вправ мімічної, пальчикової, ручної гімнастики, психогімнастики. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР)</p> <p>Вправляти у відтворенні ритмічних малюнків сумісно з педагогом, за наслідуванням, з використанням зорових опор, музичних інструментів, із залученням вправ загальної, ручної, дрібної моторики. (ФМР)</p>	<p>Творить відомими художніми засобами і способами</p>	<p>Грає в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо). Обирає тембр інструмента</p>

<p>Виробити вміння співвідносити зоровий, емоційно насичений образ з відповідним тембром (висотою, силою) голосу. (НМД, ЕЦР, КМР, МР)</p> <p>Закріплювати назви музичних інструментів із зоровою предметною та картинною основою, вміння впізнавати інструмент за звучанням. (НМД, МР)</p> <p>Виробляти розуміння значення полісемічних слів (трикутник – музичний інструмент і площинна геометрична фігура). (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати прагнення брати активну участь у колективних видах діяльності, отримувати задоволення від сумісної гри в ансамблі. (СКР, ЕЦР, ТМР)</p>		<p>(трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передавання відповідного образу.</p>
<p>Закріплювати вміння впізнавати предметні зображення за окремими частинами, з відсутніми частинами, складати цілісні зображення з окремих частин, букви (друковані та рукописні) – з окремих графічних елементів. (КМР, ФМР)</p> <p>Використовувати дослідницьку діяльність засобом здійснення подрібнення предметів (яблуко, мандарин). (КМР, ФМР)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, основних мисленневих операцій; вправи артикуляційної, пальчикової, ручної гімнастики, змінюючи темп і ритм. (КМР, ФМР, МР)</p> <p>Вправляти у вмінні відтворювати ритмічні малюнки різної складності з використанням зорових, слухових, рухових опор. (ФМР)</p> <p>Спонукає учнів до вираження свого емоційного стану шляхом відтворення різних ритмів. (ЕЦР, ФМР)</p> <p>Закріплювати мистецьку термінологію; навчати співвідносити слова-назви з відповідним графічним позначенням, ейдетичним символом. (НМД, МР, КМР)</p> <p>Виробляти розуміння значення полісемічних слів (ключ – дверний, гайковий і скрипковий). (МР)</p> <p>Уточнювати лексичне значення антонімів (швидко – повільно). (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати інтерес до використання нотної грамоти при простих музичних імпровізаціях (ТМР, СКР)</p>	<p>Творить відомими художніми засобами і способами</p>	<p>Ознайомлюється з нотною грамотою. Орієнтується в нотному записі (нотний стан, скрипковий ключ, розмір, такт, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма). Відтворює прості ритмічні послідовності (створених з половинних, четвертих та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах</p>
<p>Спонукає до зображення істот і природних явищ за допомогою рухів тіла, малювання у повітрі, пісочниці, таці з манкою, виражаючи особисте ставлення до навколишнього світу, у тому числі проявляючи свої емоції. (ФМР, ЕЦР,</p>	<p>Творить відомими художніми засобами і</p>	<p>Використовує художні засоби та матеріали, палітру, пензлі, стеки,</p>

<p>ТМР, МР) Удосконалювати вміння виконувати вправи на розвиток зорового сприймання, уваги та пам'яті, основних мисленнєвих операцій, зорового та рухового ймовірного прогнозування, фантазії; вправи зорової, пальчикової гімнастики, а також на міжпівкульну інтеграцію. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР) Удосконалювати вміння визначати складову структуру слів шляхом відпрацювання ритмічних елементів різної складності та добору рим. (МР, ФМР) Заохочувати до фарбування води в ємностях різної форми в основні та похідні кольори; до викладання візерунків із утвореної льодової кольорової мозаїки. (ТМР, ФМР) Вправляти у штрихуванні, обведенні трафаретів, написанні графічних диктантів, впізнаванні та називанні предметів, зображених за допомогою різних видів ліній. (ФМР, МР) Заохочувати до зображення предметів шляхом викладання їх контурів із паличок, шнурочків, природних матеріалів. (ФМР, ТМР) Спонукає до отримання естетичної насолоди під час розгляду мистецьких творів, від перетворення окремих ліній або друдлів на предметні зображення. (ТМР, ЕЦР, ФМР) Закріплювати вміння розрізняти площинні та об'ємні геометричні фігури, диференціювати окремі зображення та композиції. (КМР) Удосконалювати вміння прогнозувати створення предметного чи сюжетного зображення; застосовувати навички поточного та кінцевого контролю на смислового, зорового, слухового та рухового рівні. (КМР, МР, ФМР, СКР) Виробляти вміння синтезувати сформовані навички у власній практичній діяльності учнів. (НМД, ТМР) Закріплювати мистецьку термінологію з використанням ейдетичних символів. (НМД, МР, КМР) Вчити якомога вдаліше добирати прикметники до іменників з метою кращого розуміння гармонії споріднених кольорів (наприклад, помаранчевий апельсин, оранжева морква, руда лисиця). (ТМР, МР) Збагачувати словниковий запас образними засобами (папір білий як сніг). (МР) Привертати увагу до морфологічного оформлення слів, утворення нових лексем шляхом поєднання основ. (МР, КМР) Уточнювати диференційоване значення словотворчих морфем на позначення зменшувально-пестливих суфіксів</p>	<p>способами</p>	<p>ножиці тощо. Виконує прості площинні (двовимірні) живописні та графічні зображення; прості об'ємні композиції. Використовує у живописній роботі хроматичні і ахроматичні кольори; утворює з основних кольорів – похідні. Створює хроматичну й ахроматичну графічну композицію, використовуючи лінії, крапки та плями. Конструює прості композиції з художніх, природних та інших підручних матеріалів. Дотримується правил техніки безпеки</p>
--	------------------	--

<p>іменників-назв художніх матеріалів, інструментів; граматичної категорії числа таких іменників. (МР)</p> <p>Вправляти у словотворенні відносних прикметників від іменників (папір – паперовий); в утворенні антонімічних пар прикметників (прямий – кривий, довгий – короткий, горизонтальний – вертикальний, широкий – вузький); у вживанні антонімів на матеріалі якісних прикметників на позначення кольорів і прислівників на позначення просторового розташування предметів. (МР)</p> <p>Вправляти в утворенні простих синтаксичних конструкцій із запропонованих слів. (МР)</p> <p>Виховувати інтерес до експериментування з різними художніми засобами та матеріалами, дотримуючись правил безпечного поводження з ними. (КМР, ТМР, ФМР)</p> <p>Виховувати вміння дотримуватися правил безпечної поведінки в школі, на вулиці та вдома (СКР)</p>		
<p>Проводити рухливі, сюжетно-рольові ігри. (ФР, КМР, МР)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати загальнорозвивальні вправи, а також на міжпівкульну координацію. (ФР)</p> <p>Вправляти у виконанні проб Поппельрейтера, в орієнтуванні на собі, на сторінці зошита та підручника. (КМР, ФР)</p> <p>Виробляти вміння розташовувати геометричні фігури на аркуші за відповідними інструкціями. (ФР, МР)</p> <p>Формувати систему виражальних засобів, ключові орієнтири сприймання та репродукування творів мистецтва. (НМД, ТМР, КМР, МР)</p> <p>Удосконалити вміння бачити прекрасне навколо. (ЕЦР, ТМР)</p> <p>Розвивати художній смак, спостережливість, вміння бачити цікаве в оточуючому, бажання оволодіти мистецтвом фотографування, вміння вдало знаходити ракурс. (ТМР, КМР, ФМР, СЦР)</p> <p>Вчити дотримуватися композиційної логіки, визначаючи головне та другорядне, аналізуючи та синтезуючи художні образи. (КМР, МР, ТМР)</p> <p>Формувати вміння робити правильний вибір у розташуванні аркуша відповідно до зображуваних об'єктів. (ТМР, КМР)</p> <p>Закріплювати вміння орієнтуватися у завданні, встановлюючи логічну послідовність виконання зображення чи виготовлення виробу; розфарбовувати зображення в межах контуру; писати графічні диктанти. (КМР, ФР, МР)</p> <p>Формувати елементарні навички самоконтролю за фонетичною, лексичною та граматичною сторонами зв'язного мовлення. (КМР, МР)</p> <p>Уточнювати лексичне значення антонімів (вгорі – внизу,</p>	<p>Творить відомими художніми засобами і способами</p>	<p>Складає та розташовує на площині (у просторі) окремі елементи зображень (форм) у просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну) відповідно до задуму. Обирає положення формату аркуша (вертикальний, горизонтальний). Використовує всю площину аркуша для створення композиції</p>

<p>праворуч – ліворуч, широко – вузько, вертикально – горизонтально). (МР)</p> <p>Спонукає до використання коментувального мовлення під час виконання роботи. (МР, ТМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу, пам'ять, руховий контроль, ймовірне прогнозування, основні мисленнєві операції, оптико-просторове орієнтування, зорово-моторну координацію. (КМР, ФР, МР)</p> <p>Виховувати інтерес до створення різноманітних як фото-, так і художніх композицій (ТМР, ЕЦР)</p>		
<p>Контролювати правильну поставу. (ФМР)</p> <p>Спонукає до зображення реальних та казкових істот у русі з вираженням їх емоційного стану. (ТМР, ФМР, МР)</p> <p>Виконувати фізхвилинки під лічбу, словесний, музичний супровід (ФМР, МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати вміння виконувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової, пальчикової, ручної гімнастики, ритмічні, кінезіотерапевтичні, логоритмічні, загальнорозвивальні вправи, вправи на міжпівкульну інтеграцію. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, контроль, ймовірне прогнозування, основні мисленнєві операції. (КМР, МР)</p> <p>Виховувати прагнення при створенні заданого спільного динамічного сюжету узгоджувати свої танцювальні рухи з рухами однокласників. (СКР, ФМР, МР, ТМР, ЕЦР)</p>	<p>Творить відомими художніми засобами і способами</p>	<p>Виконує елементарні танцювальні рухи під музику. Рухається в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом)</p>
<p>Удосконалювати вміння виконувати мімічні, психогімнастичні, голосові, ритмічні, загальнорозвивальні вправи. (ФМР, МР, КМР, ЕЦР)</p> <p>Закріплювати вміння промовляти окремі словосполучення і речення з різними видами інтонації (розповідна, оклична, питальна). (ЕЦР, МР)</p> <p>Вправляти в розігруванні діалогів у сюжетно-рольових іграх. (ТМР, ЕЦР, МР, КМР, СКР)</p> <p>Формувати вміння через перевтілення у різні художні образи, змінюючи голос, темп, міміку, жести, знімати психоемоційне напруження. (ТМР, ЕЦР, МР, ФР)</p> <p>Формувати вміння читати текст за ролями. (НМД, МР, ЕЦР)</p> <p>Удосконалювати вміння переказувати зміст знайомих літературних творів, мультиплікаційних фільмів, дотримуючись послідовності та логіки викладу. (МР, СКР, ЕЦР, КМР)</p> <p>Акцентувати увагу на фонетичній, лексичній і граматичній правильності мовлення. (КМР, МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів,</p>	<p>Творить відомими художніми засобами і способами</p>	<p>Виконує нескладні ролі (зокрема «пісні в ролях»), етюди-наслідування, перевтілюючись у різних персонажів. Дотримується загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо)</p>

<p>міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати слухові сприймання, увагу та пам'ять, контроль, ймовірне прогнозування, основні мисленнєві операції. (КМР, МР)</p> <p>Виховувати інтерес до мистецтва, вміння отримувати естетичне задоволення від споглядання виробів художньої діяльності (ЕЦР, ТМР)</p>		
<p>Удосконалювати вміння виконувати вправи артикуляційної, мімічної, голосової, пальчикової, ручної гімнастики, психогімнастики, загальнорозвивальні вправи, різноманітні вправи на розвиток слухової уваги та пам'яті, основних мисленнєвих операцій, окремі види ймовірного прогнозування, фантазії. (КМР, ФМР, МР, ЕЦР)</p> <p>Закріплювати вміння відтворювати ритмічні малюнки підвищеного рівня складності. (ФМР, МР)</p> <p>Вправляти у промовлянні окремих звуків (складів, слів, словосполучень, речень), використовуючи розповідну, питальну, окличну види інтонації (МР, ЕЦР)</p> <p>Закріплювати вміння диференціювати слова-омоніми (трикутник-музичний інструмент і площинна геометрична фігура). (МР)</p> <p>Удосконалювати вміння придумувати зв'язні розповіді за сюжетною картиною, серіями картинок, запропонованих у прямій або змінній послідовності; встановлювати смислові зв'язки між зображеннями (у реченні, тексті). (МР, КМР)</p> <p>Спонукає до продовження розпочатих розповідей (з опорою на наочність, зразок, навідні запитання і без них). (МР, ТМР)</p> <p>Заохочувати до розповідей про власні мрії. (ТМР, ЕЦР, СКР)</p> <p>Формувати здатність до емоційних переживань, активного засвоєння художнього досвіду, самостійної творчої діяльності та саморозвитку. (ЕЦР, ТМР)</p> <p>Спонукає до експериментування під час пізнавально-естетичної та комунікативної діяльності. (КМР, ТМР, МР)</p> <p>Стимулювати до оволодіння узагальненими (типовими, загальновідомими) і самостійними (варіативними, нестандартними) техніками художньої діяльності. (НМД, КМР, ТМР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати художньо-творчі здібності у продуктивних видах діяльності. (ТМР)</p> <p>Виховувати стійкий інтерес до художньо-творчої діяльності, вміння осмислювати її специфічні особливості. (ЕЦР, КМР, МР)</p>	<p>Експериментує, використовує відомі техніки художньо-творчої діяльності, звуками, ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо для створення художніх образів</p>	<p>Придумує образи (фантазує) та виражає задумане знайомими засобами художньої виразності. Імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), засобами пантоміми (міміка, жести), на музичних інструментах (трикутники, бубни, барабан, маракаси тощо). Створює варіанти ритмічного супроводу до пісні. Експериментує з кольорами, лініями, формами тощо</p>

<p>Виховувати наполегливість під час виконання роботи, бажання фантазувати та експериментувати (ЕЦР, КМР)</p>		
<p>Спонукає до впізнавання у контурах хмаринок, елементах оточуючої дійсності предметів на позначення істот і неістот, букв або цифр. (КМР, ТМР, МР)</p> <p>Заохочувати до експериментування зі словами шляхом зміни одного (кількох) звука (-ів) (букви), наголосу, морфеми (префікса, закінчення). (МР, КМР, ТМР)</p> <p>Вчити встановлювати зв'язки мистецтва з природним середовищем. (НМД)</p> <p>Формувати самостійність у художній діяльності. (ЕЦР, ТМР)</p> <p>Закріплювати вміння створювати за допомогою різних художніх засобів прості сюжетні композиції (у т.ч. до знайомих казок), передаючи колір, розмір, дотримання пропорцій предметів і їх частин. (КМР, МР, ТМР)</p> <p>Розвивати зорове та слухове сприймання, увагу, основні мисленнєві операції, фантазію, різні види ймовірного прогнозування, контролю. (КМР, МР, ЕЦР)</p> <p>Виховувати почуття прекрасного методом залучення усіх аналізаторів. (КМР, МР, ТМР, ЕЦР, ФМР)</p> <p>Виховувати наполегливість, самостійність, самоконтроль, акуратність, інтерес до оволодіння навичками художньо-мовленнєвої діяльності (МР, КМР, ЕЦР, ФМР)</p> <p>Виховувати бажання приймати участь у спільному оформленні класу, актові зали до свят. (СКР, ТМР, ФМР)</p>	<p>Спостерігає за навколишнім світом, фіксує за допомогою педагога цікаві явища як ідеї для творчості; допомагає прикрашати місце, де навчається, живе</p>	<p>Спостерігає за довкіллям, за допомогою педагога фіксує цікаві, незвичайні явища. Створює елементи композиції / декору для оформлення середовища, в якому живе і навчається, використовує побачене і почуте в художньо-практичній діяльності</p>
<p>Вправляти у виконанні вправ артикуляційної, мімичної, пальчикової, ручної, та психогімнастики. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР)</p> <p>Навчати диференціювати як контрастні емоційні стани (сум – радість, страх – сміливість), так і в межах одного оцінно-смиислового поля (ненависть – гнів – роздратування, задоволення – радість – захват). (ЕЦР, МР)</p> <p>Спонукає до соціально адаптивного відреагування негативних переживань, поліпшення настрою через художню творчість. (ЕЦР, ТМР)</p> <p>Розкривати творчий потенціал учнів. (ТМР, КМР, МР)</p> <p>Підтримувати особисте творче начало кожного учня, психоемоційне розвантаження школярів шляхом занурення в творчу атмосферу в цілому чи художній образ зокрема. (ТМР, ЕЦР, МР, КМР)</p> <p>Стимулювати художньо-образне мислення школярів. (НМД, ТМР, МР, КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР)</p>	<p>Визначає серед творів і видів художньо-творчої діяльності ті, що подобаються; ділиться емоціями від сприйняття мистецьких творів; творить для власного задоволення</p>	<p>Вирізняє види мистецької діяльності, які поліпшують настрій. Описує емоції від сприйняття мистецьких творів. Обирає вид художньої творчості за своїми вподобаннями</p>

<p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати наполегливість, самостійність, самоконтроль, акуратність, інтерес до опанування навичками художньо-практичної діяльності, участі у мистецьких святах, конкурсах (СКР, КМР, ЕЦР, ФМР)</p>		
<p><i>Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва»</i></p>		
<p>Удосконалювати вміння концентрувати увагу на зображенні, цілісно сприймати його зміст, запам'ятовувати окремі складові, їх просторове розташування. (КМР, МР)</p> <p>Створювати умови для багатоаспектної й захоплюючої активності дітей у художньо-естетичному опануванні навколишнього світу. (НМД, ТМР, КМР, ФМР, МР, СКР)</p> <p>Виробляти вміння порівнювати роботи за технікою виконання, світловим, колірним рішенням, змістом. (КМР, МР, ТМР)</p> <p>Удосконалювати вміння слухати, розуміти та виконувати багатоступеневі інструкції (з двох-трьох складових) дорослого. (СКР, МР, ФМР)</p> <p>Актуалізувати словник синонімів (красивий – гарний – чарівний; веселий – радісний – усміхнений). (МР)</p> <p>Вправляти у влучному вживанні слів (переляканий – здивований, сміливий – сильний). (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу та пам'ять, тактильне, кінестетичне сприймання, кінетичний праксис; коментувальне, пояснювальне зв'язне мовлення, чуття ритму; мисленеві операції порівняння, аналізу, синтезу, вміння встановлювати причино-наслідкові зв'язки; зоровий, слуховий, смисловий, руховий контроль на фонетичному, лексичному, графічному матеріалі; просторове орієнтування на площині аркуша, пропорційне – в малюнках та предметах ліплення; ручну та дрібну моторику, зорово-моторну координацію; емоційно-вольову сферу, фантазію, творчу уяву. (КМР, ЕЦР, МР, ФМР)</p> <p>Виховувати художній смак і відчуття гармонії, бажання брати участь в оформленні класу до свят, використовуючи власні малюнки, поробки, виконувати музично-танцювальні імпровізації. (СКР, ФМР, ТМР, ЕЦР, КМР)</p> <p>Виховувати вміння дотримуватись морально-етичних норм поведінки, організованість, охайність, дисциплінованість (ЕЦР, СКР)</p>	<p>Сприймає твори різних видів мистецтва і проявляє емоційно-ціннісне ставлення до них у різний спосіб (словами, рухами, мімікою, лініями, кольорами тощо)</p>	<p>Сприймає твір мистецтва та висловлює враження, добираючи із запропонованих слова, співзвучні з власними емоціями.</p> <p>Порівнює музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля.</p> <p>Відтворює емоційні враження від твору мистецтва різними відомими засобами та способами (рухами, мімікою, лініями, кольорами тощо)</p>
<p>Розширювати знання та уявлення про предмети і явища оточуючого світу. (КМР, МР)</p>	<p>Розрізняє види</p>	<p>Розрізняє види мистецтва</p>

<p>Вправляти в умінні класифікувати предмети за сенсорними (розмір, форма, колір), видо-родовими (лексичні узагальнення), функціональними (призначення) та ін. ознаками. (КМР, МР, ФМР)</p> <p>Вправляти в розрізненні звучання окремих музичних інструментів. (МР, КМР)</p> <p>Здійснювати поетапний розвиток від елементарного наочно-почуттєвого враження до можливості створення оригінального образу виражальними засобами. (НМД, ТМР)</p> <p>Формувати вміння контролювати правильність виконання зображення чи виготовлення виробу шляхом порівняння результату з натурою чи зразком. (НМД, КМР, МР, ФР)</p> <p>Уточнювати значення антонімів на матеріалі прислівників (швидко – повільно, гучно – тихо). (МР)</p> <p>Удосконалювати вміння розуміти значення відносних прикметників, утворених від іменників (театр – театральний, хореографія – хореографічний, екран – екранний, хор – хоровий). (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленеві операції, художньо-образне, асоціативне мислення, емоційно-вольову сферу, загальну, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФР)</p> <p>Виховувати естетичний смак, вміння дотримуватись організованості, охайності робочого місця (ТМР, ФМР, СКР)</p>	<p>мистецтва (музичне, образотворче, театральне, хореографічне тощо) і розпізнає притаманні їм засоби виразності</p>	<p>(музичне, образотворче, театральне, танцювальне, екранні). Характеризує мелодію. Визначає темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)</p>
<p>Виконувати вправи на розвиток зорової уваги та пам'яті. (КМР, МР)</p> <p>Удосконалювати вміння впізнавати та називати у творах мистецтва зображення знайомих предметів (тварини, птахи, рослини), порівнювати за розміром, кольором, формою; розрізняти і називати силуетні та контурні зображення предметів. (КМР, МР)</p> <p>Відпрацьовувати правила культури роботи з різними художніми матеріалами. (НМД, КМР, ТМР)</p> <p>Закріплювати вміння обирати вид паперу в залежності від використовуваних зображувальних матеріалів, контролювати силу натискання при малюванні (олівець, крейдочка, фломастер). (ФМР, КМР, ТМР)</p> <p>Вправляти у вмінні характеризувати учнівські роботи, виконані в різній колірній гамі, елементарно висловлюючи емоційно-оцінне ставлення до них. (МР, ЕЦР, СКР)</p> <p>Вчити диференціювати значення слів (писати – креслити – штрихувати – малювати – фарбувати – розфарбовувати).</p>	<p>Розрізняє види мистецтва і розпізнає притаманні їм засоби виразності</p>	<p>Розпізнає прості художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо). Визначає гаму (тепла, холодна, мішана) творів мистецтва та учнівських робіт</p>

<p>(MP) Збагачувати словник антонімів (теплий – холодний, світлий – темний; яскравий – тьмяний). (MP) Вправляти у розумінні значення багатозначних слів (теплі кольори – теплі шкарпетки – теплі побажання; простий олівець – простий приклад). (MP, KMP) Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (KMP) Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову, рухову сфери. (KMP, MP, ФМР, ЕЦР) Виховувати вміння дотримуватись правил користування гуашевими та акварельними фарбами, збереження правильної постави, правил гігієни (ФМР, ЕЦР, MP)</p>		
<p>Проводити творчі ігри. (ФМР, ТМР) Розрізняти значення прикметників, утворених від іменників (ляльковий театр – ляльчин одяг). (MP) Вправляти у словотворенні відносних прикметників від іменників (лялька – ляльковий, музика – музичний, драма – драматичний). (MP) Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (KMP, MP, ЕЦР) Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (KMP) Виховувати інтерес до придумування та розповіді цікавих сюжетів (у т.ч. на основі подій із власного життя), створення мультфільмів. (ТМР, MP, KMP) Виховувати вміння дотримуватися правил поведінки у громадських місцях (СКР, ЕЦР)</p>	<p>Розрізняє види мистецтва і розпізнає притаманні їм засоби виразності</p>	<p>Розрізняє види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм)</p>
<p>Активізувати мовленнєву та пізнавальну активність. (KMP, MP, СКР) Спонукає до набуття емоційно-чуттєвого досвіду. (ЕЦР, MP, KMP, ТМР, СКР) Ампліфікувати естетичну апперцепцію. (НМД, ЕЦР, MP, ТМР, KMP) Формувати естетичну картину світу та основних елементів «Я-концепції» творця. (НМД, ТМР, MP, KMP) Формувати навички художньо-творчого самовираження через сприймання мистецьких творів і створення власних робіт. (ЕЦР, ТМР, MP, KMP) Виробляти вміння помічати позитивні зміни в оформленні класу, коридорів, актової зали школи, інтерпретувати художні образи, висловлювати емоційно-ціннісне ставлення до мистецьких творів. (ЕЦР, ТМР, MP, СКР, KMP)</p>	<p>Визначає серед творів і видів художньо-творчої діяльності ті, що подобаються; ділиться емоціями від сприйняття мистецьких творів; творить для власного</p>	<p>Вирізняє (із запропонованих) твори мистецтва, що змінюють або передають його / її настрій</p>

<p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, ЕЦР, ФМР, МР)</p> <p>Виховувати вміння визначати характер своїх почуттів, прогнозувати емоційні переживання інших, прагнути посилено допомогти у скрутних ситуаціях, спрогнозувати, до кого можна звернутися за допомогою (ЕЦР, МР, СКР)</p>	задоволення	
<i>Змістова лінія «Комунікація через мистецтво»</i>		
<p>Удосконалювати вміння з опорою на слухове сприймання мовлення прослідковувати послідовність подій, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. (МР, КМР)</p> <p>Підводити до оцінювання естетичності оточуючого середовища. (ЕЦР, МР, СКР, ТМР)</p> <p>Удосконалювати вміння знаходити прекрасне в людях та оточуючому світі. (ЕЦР, КМР, ТМР, СКР)</p> <p>Збуджувати внутрішні позитивні прагнення учнів, формувати вміння вербально висловлювати свої думки щодо виникаючих емоцій, використовуючи фонетично, лексично та граматично правильне зв'язне мовлення. (МР, ЕЦР, СКР)</p> <p>Формувати уміння відчувати єдність форми і колірної рішення художнього образу; усвідомлювати художнє моделювання світу, втілювати його у власних художніх образах; самостійно орфоепічно, лексично та граматично правильно розповідати про створений власноруч малюнок, предмет ліплення, виріб із паперу тощо. (НМД, ТМР, ФР, КМР, МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, навички контролю та самоконтролю, основні мисленнєві операції, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР, ЕЦР)</p> <p>Виховувати прагнення доводити розпочату справу до кінця та об'єктивно оцінювати свої досягнення чи недоліки при її виконанні. (ЕЦР, ФМР, КМР)</p>	Оцінює власну творчість за визначеними орієнтирами; пояснює, наскільки вдалося втілити свій задум	Порівнює власний задум із його втіленням. Описує, що вдалося чи не вдалося втілити. Пояснює власні досягнення в художньо-творчій діяльності
<p>Розвивати поступальний рух від простого образу-уявлення до естетичного узагальнення, від сприйняття цілісного образу як одиничного до усвідомлення його внутрішнього змісту. (НМД, ТМР, МР, КМР)</p> <p>Формувати лексичну системність якісних прикметників (симпатичний (хлопчик), красивий (вазон), чудовий (настрій), чарівний (візерунок). (МР)</p> <p>Вправляти у розрізненні слів-паронімів (танок-ганок-ранок). (МР)</p>	Презентує створені художні образи у зрозумілий спосіб, пояснюючи створене	Презентує результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо).

<p>Удосконалювати вміння відповідно до норм літературної мови розповідати про виготовлення виробів з опорою на план-схему чи алгоритм. (КМР, МР, ТМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (ЕЦР, КМР, МР, ФР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати інтерес до мистецтва, естетичного розвивального середовища (СКР, ТМР, ЕЦР, КМР)</p>		<p>Вербально описує свій творчий задум.</p>
<p>Розширювати знання та уявлення про оточуючий світ. (КМР, МР, СКР)</p> <p>Збагачувати сенсорний, художній, пізнавальний, мовленнєвий досвід. (ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Закріпити вміння відзначати естетичність в оформленні приміщень, розрізняти реалістичні, фантастичні та декоративні художні образи. (ЕЦР, КМР, ТМР)</p> <p>Формувати вміння: а) працювати в колективі; б) переносити досвід (із незначною допомогою та самостійно) у нові умови та застосовувати у творчих ситуаціях; в) сприймати на слух та розуміти значення окремих слів, словосполучень, зміст речень і коротких текстів. (НМД, СКР, МР, ФМР, КМР)</p> <p>Використовувати елементи АРТ-терапії з метою покращення психоемоційного стану учнів, їх соціалізації, активізації комунікації. (ЕЦР, СКР, МР, ТМР, КМР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорові сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР, ФМР)</p> <p>Виховувати бажання та вміння бачити прекрасне в оточуючому світі; емоційно-естетичне ставлення до предметів і явищ, естетичний смак, інтерес до художньої творчої діяльності; прагнення до створення власних неповторних виробів; уміння працювати як самостійно, так і в колективі; моральні якості особистості учнів, працелюбність, охайність, наполегливість; взаємодопомогу, прагнення спілкуватися з дорослими та ровесниками, користуючись правильним і чітким зв'язним мовленням (СКР, ТМР, ЕЦР, МР, КМР)</p>	<p>Бере участь у колективній творчій діяльності, дотримується правил творчої співпраці; ділиться з іншими особами враженнями від сприйняття мистецтва та творчої діяльності</p>	<p>Виявляє (з допомогою вчителя / вчительки) інформацію, отриману від сприймання творів мистецтва. Ділиться враженнями від творів різних видів мистецтва. Бере участь у колективному виконанні творчого задуму – у народних святах та обрядах, концертах, виставках, інсценізаціях тощо. Дотримується правил взаємодії і творчої співпраці</p>

3-4 класи

Діалогова взаємодія педагогів та учнів початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення

<i>Рекомендації педагогам щодо підвищення ефективності освітнього процесу</i>	<i>Результати навчання здобувачів освіти</i>	
	<i>загальні</i>	<i>обов'язкові</i>
<i>Змістова лінія «Художньо-практична діяльність»</i>		
<p>Формувати вміння добирати варіанти ритмічного супроводу до пісні. (НМД, СКР, МР, ФМР, КМР)</p> <p>Виконувати вправи артикуляційної, голосової, мімічної, зорової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР)</p> <p>Удосконалювати мовленнєве дихання, вміння змінювати його глибину, силу і тривалість видихуваного повітряного струменя. (ФМР, МР)</p> <p>Закріплювати навички легкого, протяжного співу. (ФМР, МР, СКР)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру сприйнятих музичних творів у ритмічних, вокальних, пластичних, графічних, вербальних образах. (СКР, ЕЦР, КМР, МР, ТМР, ФМР)</p> <p>Вправляти у співвіднесенні настрою із темпом музики, характеру твору із динамікою виконання. (ФМР, МР, ЕЦР, ТМР)</p> <p>Автоматизувати та диференціювати звуки основних фонетичних груп (свистячі, шиплячі, сонори, задньоязикові). (МР)</p> <p>Диференціювати слова-омографи (плакати – плакати). (МР, КМР)</p> <p>Здійснювати роботу з уточнення та розрізнення значення дієслів (радіти – сміятися – жартувати; сумувати – плакати – жаліти) та прислівників (швидко – динамічно, повільно – статично). (МР, КМР, ЕЦР)</p> <p>Розвивати вміння емоційно розповідати про свій настрій, почуття від сприймання музичних фольклорних творів. (МР, КМР, ЕЦР, ТМР)</p> <p>Розвивати слухове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР, ФМР).</p> <p>Виховувати інтерес до багатоваріативного створення художніх образів. (СКР, ТМР, ЕЦР, МР, КМР)</p>	<p>Добирає засоби і способи для створення художнього образу</p>	<p>Співає вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор).</p> <p>Добирає засоби виразності (темп, динаміку, штрихи), необхідні для відтворення настрою, характеру.</p> <p>Стежить за точністю інтонування, чіткістю дикції.</p> <p>Виконує прості канони.</p> <p>Стежить за співацькою поставою, диханням</p>
<p>Удосконалювати вміння викладати візерунки різної складності, використовуючи площинні геометричні фігури, кубики Кооса та Нікітіна, лічильні палички Кюізенера, логічні блоки Деньєша. (КМР, ТМР, ФМР)</p> <p>Виконувати загальнорозвивальні вправи, вправи</p>	<p>Добирає засоби і способи для творення художнього</p>	<p>Грає в ансамблі нескладні композиції (трикутники, бубни, сопілка (як індивідуальний ін-</p>

<p>артикуляційної, мімічної, зорової, психогімнастики. (ФМР, МР, КМР, ЕЦР)</p> <p>Закріпити вміння диференціювати звучання музичних інструментів. (КМР, МР)</p> <p>Виробляти вміння зосереджувати свою увагу на сприйманні рухів диригента. (КМР)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру сприйнятих музичних творів у рухових, графічних, художніх, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (СКР, МР, ТМР, ЕМР, КМР, ФМР)</p> <p>Вправляти у вмінні відтворювати ритмічні малюнки різної складності.</p> <p>Вчити передавати задуманий образ за допомогою різних музичних інструментів, відстоювати право на свій вибір, користуючись правильним і чітким зв'язним мовленням. (НМД, ФМР, КМР, МР, СКР, ЕЦР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати організаційно-ансамблеві навички; слухове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, ручну та дрібну моторику. (НМД, КМР, МР, ФМР).</p> <p>Виховувати почуття колективізму, прагнення частіше спілкуватись з дорослими та ровесниками, використовуючи в своєму мовленні поширені синтаксичні конструкції. (СКР, МР, КМР)</p>	<p>образу</p>	<p>струмент), ксилофон, синтезатор тощо).</p> <p>Самостійно добирає тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу, пояснює свій вибір</p>
<p>Закріпити вміння орієнтуватися на аркуші паперу, на нотному стані; вміння знаходити спільне та відмінне у предметних і сюжетних зображеннях. (КМР, МР)</p> <p>Виконувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової, психогімнастики; писати графічні диктанти. (ЕЦР, ФМР, ТМР, МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати вміння відтворювати, як в малюнку, так і в музиці, ритмічні візерунки різної складності. (ФМР, МР, КМР)</p> <p>Вправляти у відтворенні за допомогою нотного запису найпростіших ритмічних мелодій. (НМД, КМР, МР, ФМР)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру почутих музичних творів у рухових, графічних, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (СКР, ЕЦР, МР, ФМР, ТМР, КМР)</p> <p>Удосконалювати вміння диференціювати рідну, іноземну мови та мову музики, використовувати алфавіт для запису мовленнєвих звуків, ноти – музичних. (ФМР, МР, КМР)</p> <p>Виробляти орфографічну пильність, навички визначення</p>	<p>Добирає засоби і способи для творення художнього образу</p>	<p>Орієнтується в нотному записі, необхідному для виконання.</p> <p>Читає і виконує найпростіші ритмічні партитури, зокрема в різних темпах та динаміці</p>

<p>логічного наголосу. (МР)</p> <p>Попереджувати виникнення оптичних дисграфічних помилок. (МР, КМР)</p> <p>Уточнювати значення багатозначних іменників (ключ: журавлиний – дверний – гайковий – скрипковий). (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, сукцесивний, симультанний аналіз і синтез, емоційно-вольову сферу, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР).</p> <p>Виховувати прагнення навчитись правильно записувати музичні звуки за допомогою нотної грамоти. (ЕЦР, ФМР, МР)</p>		
<p>Виконувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової, психогімнастики; писати графічні диктанти. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Удосконалити вміння створювати прості композиції, як індивідуальні, так і колективні, використовуючи різні прийоми і способи ліплення. (НМД, ФМР)</p> <p>Формувати вміння компоувати елементи площинної та об'ємної композиції. (НМД, ФМР, ТМР)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру сприйнятих музичних творів у рухових, графічних, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (НМД, СКР, МР, ФМР, ЕЦР, КМР, ТМР)</p> <p>Вправляти у розрізненні схожих за значенням самостійних частин мови (натура (малювання природи; малювання з використанням природи) – натюрморт – натуральний – натуралістичний; графіка – графік – графіті – графічний – орфографічний; ліплення – виліплений – ліпити; різати – відрізати (відріzáти) – розрізати (розріzáти) – перерізати (переріzáти); конструктор – конструювання – сконструйований – конструювати), розумінні їх значень, доречному вживанні у власному мовленні. (МР, КМР)</p> <p>Закріпити активне вживання у самостійному мовленні антонімів на матеріалі прикметників (об'ємний – площинний). (МР)</p> <p>Виробляти вміння розрізняти значення багатозначних слів (палітра – художній матеріал і спектр кольорів, який використовує художник під час створення картини; об'єм – ілюзорна передача просторових характеристик зображуваного предмета і місткість ємності). (МР, КМР)</p> <p>Розширювати імпресивний словник фразеологізмів (Хоч</p>	<p>Добирає засоби і способи для творення художнього образу</p>	<p>Виконує прості площинні живописні та графічні зображення.</p> <p>Ліпить із пластичних матеріалів різними (простими) прийомами і способами, створює прості об'ємні композиції.</p> <p>Виконує замальовки з природи та за уявою.</p> <p>Користується художніми матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо.</p> <p>Вирізує, конструює та створює прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, самостійно добирає складові композиції.</p> <p>Дотримується</p>

<p>коники ліпи – про погано спечений хліб). (МР, КМР, ЕЦР)</p> <p>Вчити чітко висловлювати власні думки щодо правил безпеки при оперуванні художніми інструментами, використовуючи фонетично і граматично правильні зв'язні розповіді. (МР, КМР, СКР, НМД)</p> <p>Вправляти у вживанні іменників на позначення художніх матеріалів та інструментів у орудному відмінку однини та множини. (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР).</p> <p>Виховувати бажання фантазувати під час створення композицій, використовувати різні художні, природні та покидькові матеріали, які естетично гармонують між собою, коментуючи виконання роботи; дотримуватись правил безпеки. (МР, СКР, ФМР, ЕЦР, ТМР)</p>		<p>охайності, правил техніки безпеки.</p> <p>Організовує робоче місце</p>
<p>Розширювати знання про українські свята, звичаї українського народу, одяг, символи України (гімн, тризуб, прапор, калина, верба). (КМР, СКР, МР)</p> <p>Виробляти бажання читати та вивчати напам'ять зразки народного фольклору. (ЕЦР, МР, КМР)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру сприйнятих музичних творів у рухових, графічних, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (ТМР, СКР, МР, ЕЦР, КМР, ФМР)</p> <p>Виконувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової, психогімнастики; писати графічні вправи; викладати логічні предметні (чергування фігур) і сюжетні (серії картинок) послідовності. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР)</p> <p>Закріпити вміння орієнтуватися на площині аркуша відповідної форми, нотному стані. (КМР)</p> <p>Вправляти у визначенні головних (підмет і присудок) та другорядних (означення, додаток, обставина) членів речення, головного та другорядного у композиції. (МР, КМР)</p> <p>Вчити розрізняти палітри різних декоративних напрямків, впізнавати за стилем зображень твори К. Білокур та М. Приймаченко. (НМД, КМР, ТМР, МР, СКР)</p> <p>Уточнити значення багатозначних слів (коник – декоративний (іграшка), гнідий (тварина), зелений (комаха); значення іменників (писанка – великоднє яйце, розмальоване певними символами за допомогою різнокольорових фарб і</p>	<p>Добирає засоби і способи для творення художнього образу</p>	<p>Добирає художні матеріали відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-прикладне), у якому працює.</p> <p>Здійснює елементарну стилізацію форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).</p> <p>Самостійно створює просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну), використовує всю площину аркуша.</p>

<p>воску; дряпанка – яйце, на якому темна фарба видряпується за допомогою гострого предмета; крапанка – яйце, вкрите різнокольоровими восковими крапками; крашанка – яйце, зварене у лушпинні цибулі). (МР, КМР)</p> <p>Вправляти у розрізненні схожих за значенням самостійних частин мови (стиль – стилізація – стильний – стилістичний – стилізувати; писання – писанка – опис – рукопис – написаний – писати; декор – декорація – декоративний – декорувати). (МР, КМР)</p> <p>Закріплювати активне вживання у самостійному мовленні антонімів на матеріалі самостійних частин мови (ближче – далі, більший – менший, світлий – темний), у т. ч. й на позначення законів перспективи (ближче – більше та яскравіше, далі – менше та блідіше). (МР, КМР)</p> <p>Збагачувати синонімічний словник дієслів (оздоблювати – прикрашати, декорувати, орнаментувати). (НМД, МР)</p> <p>Удосконалювати вміння прикметникового словотворення від іменників-назв геометричних фігур (круг – круглий, овал – овальний, трикутник – трикутний, квадрат – квадратний, прямокутник – прямокутний). (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірно прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР).</p> <p>Виховувати бажання прикрашати приміщення класу, школи до свят. (СКР, ТМР, ЕЦР)</p>		<p>Визначає головне і другорядне в композиції, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, добираючи відповідні засоби та способи.</p> <p>Використовує елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше та яскравіше, далі – менше та блідіше), передаючи плановість простору у площинних зображеннях.</p> <p>Обирає формат аркуша (прямокутник, квадрат, коло) для кращого втілення задуму</p>
<p>Вправляти в орієнтуванні у просторі, на аркуші, нотному стані. (КМР, ФМР)</p> <p>Виконувати загальнорозвивальні, дихальні (носом; животом; діафрагмального; розрізнення носового та ротового вдиху і видиху; фіксованого видиху зі звуком, складом чи звуконаслідуванням; тривалого фонаційного (мовленнєвого) дихання; з можливим використанням предметів (площинних посібників), із динамічним супроводом чи без нього та з емоційним забарвленням), артикуляційні, голосові, мімічні, зорові, психогімнастичні вправи під музичний, ритмічний невербальний, вербальний супровід, лічбу. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР, СКР)</p> <p>Вправляти у використанні невербальних засобів спілкування: фізіогноміки (риси обличчя та форми тіла), кінесики (зовнішні прояви почуттів та емоцій у вигляді міміки – рухів м'язів обличчя, жестики – експресивно-виразних жестових рухів окремих частин тіла, пантоміміки –</p>	<p>Добирає засоби і способи для творення художнього образу</p>	<p>Виконує нескладні ролі (у тому числі, пісні «у ролях»), добирає засоби вираження (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку).</p> <p>Грає елементарні театральні етюди (самостійно обирає відомих персонажів та перевтілюється у них, зокрема імітує характерні рухи, ходу, звуки тощо).</p> <p>Вправляється над</p>

<p>моторики всього тіла, тобто пози, постави, нахилів, ходьби), просодики (ритміко-інтонаційне оформлення мовлення), такесици (доторкання в ситуаціях спілкування – рукостискання, обійми, погладження тощо), проксеміки (розташування людей під час спілкування, дистанція). (СКР, ФМР, ТМР)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру сприйнятих музичних творів у рухових, графічних, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (ФМР, СКР, ТМР, МР, КМР, НМД, ЕЦР)</p> <p>Автоматизувати та диференціювати звуки основних фонетичних груп в ізольованій вимові, складах, словах, словосполученнях, реченнях і текстах (чистомовки, скоромовки, домовлянки, заклички, мирилки, вірші, оповідання, казки). (МР, СКР, ТМР, КМР)</p> <p>Вправляти у розрізненні слів-паронімів та їх значень (вистава – виставка, танок – ганок, танець – палець, пісня – після, нота – нога). (МР, КМР)</p> <p>Закріплювати вміння розігрувати діалоги з певної тематики, читати (відтворювати) тексти у ролях, виділяючи логічний наголос, змінюючи інтонацію, висоту і силу голосу, доречно використовуючи міміку та жести. (НМД, МР, СКР, ТМР, КМР, ЕЦР, ФМР)</p> <p>Вправляти у розрізненні споріднених самостійних частин мови (театр – театральний – театралізований; танець – танцівниця – танцювати – танцювальний – танцюючий). (МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати навички прикметникового словотворення від іменників (лялька – ляльковий, пальчик – пальчиковий, тінь – тіньовий, стіл – настільний, опера – оперний, драма – драматичний (театр); природа – природничий, історія – історичний, край – краєзнавчий, художник – художній (музей). (МР)</p> <p>Уточнити словник синонімів (танець – танок, співак – вокаліст), омографів (му́зика – музі́ка). (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати почуття відповідальності та колективізму; бажання брати участь у шкільних театральних постановках. (СКР, ТМР, МР, ЕЦР, ФМР)</p>		<p>інтонацією, мовленням, диханням; дикцією, мімікою, жестами.</p> <p>Дотримується загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо).</p> <p>Рухається під музику, добираючи відомі танцювальні елементи (народні, сучасні); узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом), орієнтується у просторі</p>
<p>Формувати навички вільного самовираження за допомогою рухів, співу, художньої, театралізованої та мовленнєвої діяльності. (ТМР, СКР, МР, ФМР, КМР, ЕЦР)</p> <p>Удосконалити активність у набутті художнього досвіду, самостійній творчій діяльності, саморозвитку. (НМД, ТМР,</p>	<p>Експериментує, використовуючи відомі техніки худож-</p>	<p>Придумує образи, використовуючи знайомі засоби та способи творення образів (звуки,</p>

<p>ЕЦР, МР, ФМР) Спонукаати до експериментування з метою естетичного опанування світу. (ТМР, МР, ФМР, КМР) Відпрацьовувати навички уміння доречно і фонетично правильно продовжувати домовлянки, чистомовки, віршовані мініатюри з опорою на ілюстративний матеріал і без нього. (НМД, МР, ТМР) Удосконалювати навички навчально-експериментальної діяльності. (НМД, СКР, ФМР, МР, КМР) Виконувати загальнорозвивальні, дихальні, артикуляційні, голосові, мімічні, зорові, психогімнастичні вправи під музичний, ритмічний невербальний, вербальний супровід, лічбу. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР, СКР) Збагачувати практичний досвід відтворення як власного емоційного стану, так і літературного персонажа, за допомогою різноманітних кольорів, ліній, форм, звуків, ритмів, міміки, жестів, мовлення. (ЕЦР, ТМР, СКР, МР, ФМР, КМР) Вправляти у продовженні розпочатого педагогом або самостійно прочитаного тексту; придумуванні оповідань за сюжетними картинками, опорними словами, планом, заголовком; придумуванні назви до невеличкого твору. (МР, ТМР, КМР, ЕЦР) Закріплювати вміння самостійно придумувати умови задачі з опорою на скорочений запис, графічну схему. (КМР, МР, ТМР) Вправляти у прикметниковому словотворенні від іменників-назв матеріалів (глина – глиняний, пластилін – пластиліновий, папір – паперовий), в утворенні похідних іменників від дієслів (витинати – витинанка, розписувати – розпис). (МР) Закріпити вміння розуміти та розрізняти значення спільнокореневих слів (експеримент – експериментування – експериментальний – експериментувати; імпровізація – імпровізувати). (МР, КМР) Виробити розуміння образних синонімів на позначення емоцій (радісний – святковий, сяючий, райдужний, життєрадісний, сонячний; сумний – журливий, скрушний, важкий, сумовитий). (МР, ЕЦР) Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР). Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p>	<p>ньо-творчої діяльності, зі звуками, ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо, поєднуючи елементи для втілення ідеї в художньо-му образі</p>	<p>слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори тощо), якими може виразити свої почуття та емоції, застосовує їх окремо чи у поєднанні, не боїться творити. Імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах. Створює варіанти ритмічного супроводу до пісні, самостійно добирає інструменти для супроводу. Створює фрагментарні зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, формами тощо. Імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести). Експериментує з утіленням одного образу засобами різних видів мистецтва. Елементарно стилізує форми оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо). Ліпить із пластичних матері-</p>
---	--	--

<p>Виховувати інтерес до навчально-експериментальної роботи у різних видах діяльності. (НМД, СКР, ТМР, МР, ФМР, ЕЦР)</p>		<p>алів різними (протими) прийомами і способами</p>
<p>Зміцнювати інтерес до спостережень у довкіллі, навчально-експериментальної, творчої художньої, мовленнєвої діяльності. (КМР, МР, СКР, ТМР, НМД, ФМР, ЕЦР)</p> <p>Спонукає до потреби бачити, чути, помічати щось нове та незвичне у оточуючих предметах і явищах дійсності. (ЕЦР, КМР, МР, ФМР, ТМР)</p> <p>Виконувати загальнорозвивальні, дихальні, артикуляційні, голосові, мімічні, зорові, психогімнастичні вправи під музичний, ритмічний невербальний і вербальний супровід. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР, СКР)</p> <p>Вправляти у знаходженні спільного та відмінного у натуральних предметах, предметних, сюжетних зображеннях; смислових неточностей у мовленнєвому (віршованих і прозових текстах), математичному (скороченому записі умови та текстах задач), ілюстративному матеріалі (предметні, сюжетні картинки, технологічні карти виконання малюнків, виготовлення предметів ліплення, конструювання); орфографічних помилок у словах, пунктуаційних – у реченнях. (КМР, МР, НМД, ЕЦР)</p> <p>Зміцнювати навички створення опорних графічних схем для полегшення вивчення віршів, переказу оповідань, складання розповідей за спостереженнями у природі. (КМР, МР, ТМР, НМД)</p> <p>Уточнювати та диференціювати значення дещо схожих за семантикою чи звучанням іменників і дієслів (малюнок – замальовка, малювати – фарбувати – розфарбовувати, відео – відеозйомка, композиція – композитор). (МР, КМР)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти та розуміти значення слів-паронімів (фото – лото, образ – образа, декор – свекор, фокус – фікус). (МР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірно прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР).</p> <p>Виховувати бажання прикрашати середовище, в якому учень живе та навчається, засобами самостійного художнього втілення. (СКР, ТМР, КМР, ФМР, ЕЦР)</p>	<p>Спостерігає за навколишнім світом, фіксує в різний спосіб цікаві явища; використовує їх у творчій діяльності; пропонує ідеї оздоблення місця, де навчається, живе; реалізує їх або за допомогою інших осіб</p>	<p>Досліджує довкілля, виявляє цікаві, незвичайні об'єкти для створення художніх образів, фіксує їх у різний спосіб (фото, аудіо, відеозйомка, замальовки тощо).</p> <p>Створює елементи композиції / декору для оформлення середовища, в якому живе і навчається; за потреби, використовує побачене і почуте в художньо-творчій діяльності.</p> <p>Організовує середовище навколо себе: пропонує ідеї його оформлення. можливі засоби їх художнього втілення та реалізує їх</p>
<p>Виробляти вміння розповідати про свої музичні, літературні, спортивні, кулінарні та ін. уподобання, обґрунтовувати свій вибір, користуючись фонетично, лексично та граматично правильним зв'язним мовленням. (СКР, КМР, МР, ТМР,</p>	<p>Розпізнає власні емоції від сприйняття мис-</p>	<p>Визначає улюблені види мистецької діяльності, займається ним / ними у</p>

<p>ЕЦР, ФМР) Удосконалювати вміння виражати художніми засобами, за допомогою пластики, ритмів, співу, мовлення альтруїстичні (співпереживання, бажання допомогти), глоричні (відчуття власної цінності), гностичні (прагнення пізнати суть явищ, радість відкриття), естетичні (потреба в красі, насолода звуками, поетично-споглядальний стан тощо), комунікативні (потреба у спілкуванні, вдячність, бажання ділитися думками та переживаннями) емоції. (ЕЦР, НМД, ФМР, МР, ТМР, СКР, КМР)</p> <p>Закріплювати вміння отримувати задоволення від позитивних результатів навчальної, фізичної, мистецької, мовленнєвої діяльності. (ЕЦР, НМД, ФМР, МР, ТМР, СКР, КМР)</p> <p>Уточнити значення слів-паронімів (сум – сом – сім – сам; жах – жар – дар; плач – плащ; сміх – сніг; мука – муха; сором – sóрок; подив – полив; вагання – бажання). (МР, ЕЦР, КМР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати бажання та вміння одержувати насолоду від процесу творчості та його результатів. (ЕЦР, ФМР, МР, ТМР, СКР, КМР)</p>	<p>тецьких творів, обирає твори і види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; пояснює, від чого одержує насолоду у власній творчості</p>	<p>вільний час для задоволення; пояснює, від чого одержує насолоду у своїй творчості. Розпізнає і виражає власні емоції від художньої творчості. Обирає види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою, виявляє свої почуття та емоції у творчості</p>
<p><i>Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва»</i></p>		
<p>Виконувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової, психогімнастики; писати графічні диктанти. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Виробити навички знаходження подібності предметів, створених людиною, та об'єктів природи, встановлення логічних і символічно-образних зв'язків, пояснення їх (парасолька – гриб, вертоліт – бабка, багатоповерховий будинок – стільник, літак – птах, мереживо – павутина, парашут – пушинки кульбаки тощо). (КМР, МР, ТМР, СКР)</p> <p>Збагачувати досвід практичного відтворення настрою та характеру музичних творів у рухових, художніх, вербальних образах, співі, грі на музичних інструментах. (НМД, СКР, МР, ФМР, ЕЦР, КМР, ТМР)</p> <p>Удосконалити вміння komponувати елементи площинної та об'ємної композиції. (НМД, ФМР, ТМР)</p> <p>Вправляти в описі предметів за графічною схемою, планом, з опорою на ключові слова, у складанні та відгадуванні описових загадок. (КМР, МР, ТМР)</p> <p>Удосконалювати вміння порівнювати візуальні, музичні, хореографічні, вокальні, художні, літературні образи, помічати та долати можливі утруднення в процесі створення</p>	<p>Сприймає твори різних видів мистецтва і проявляє емоційно-ціннісне ставлення до них у різний спосіб; зосереджує увагу на деталях; пояснює, що подобається у творі, а що ні, визначає відомі засоби художньої виразності</p>	<p>Сприймає твір мистецтва, виявляє здатність цілісно охопити увагою художній твір, зосереджує увагу на деталях. Вербально характеризує побачене (почуте). Добирає слова для характеристики власних емоцій та вражень. Пояснює, що подобається у творі, а що – ні, визначає відомі засоби художньої виразності. Порівнює музичні</p>

<p>різних образів, проявляти особисті вподобання. (НМД, МР, ТМР)</p> <p>Закріплювати навички вільного, злитного, правильного, чіткого, усвідомленого читання. (МР, КМР, НМД)</p> <p>Відпрацьовувати навички знаходження у літературних текстах засобів художньої виразності (епітети, порівняння, іронію, гіперболу), пояснювати їх значення. (МР, КМР, ЕЦР, НМД)</p> <p>Удосконалювати навички емоційної саморегуляції, вміння визначати та називати як власні емоції, так і емоції літературних персонажів; співпереживати тим, хто потрапив у скрутну ситуацію, прагнути допомогти у її вирішенні. (ЕЦР, МР)</p> <p>Вправляти в утворенні прислівників від іменників-назв емоцій (радість – радісніше, страх – страшніше, сміх – смішніше, сум – сумніше, тривога – тривожніше). (МР)</p> <p>Виробляти вміння розв'язувати логічні задачі, зосереджуючи увагу на смислових деталях, розгадувати ребуси та кросворди. (КМР, МР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати бажання відтворювати різними художніми засобами емоційні враження від знайомства з мистецькими і літературними творами. (ЕЦР, МР, ТМР, КМР, СКР)</p>		<p>та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля .</p> <p>Порівнює засоби виразності різних видів мистецтва (музичного, візуальних, кіно) у створенні аналогічних образів (зокрема персонажів казок).</p> <p>Порівнює природні форми, образи довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p>Відтворює емоційні враження від твору мистецтва різними художніми засобами</p>
<p>Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мімічної, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Створювати сюжетні картини, використовуючи поєднання різних типів ліній, рукописних букв, цифр, геометричних фігур, розповідати історії, користуючись фонетично, лексично та граматично правильним зв'язним мовленням. (ТМР, МР, КМР)</p> <p>Проводити паралелі між явищами довкілля і художніми образами у різних видах мистецтва. (КМР, ТМР, МР, ФМР, ЕЦР, СКР)</p> <p>Формувати вміння поєднувати засоби різних видів мистецтва, міксувати різні техніки та матеріали для втілення художнього задуму, пояснювати свій вибір. (НМД, СКР, ФМР, МР, ТМР, ЕЦР)</p> <p>Виробляти навички самопізнання і самовираження в художньо-творчій діяльності. (ЕЦР, МР, ТМР)</p>	<p>Вирізняє елементи художньої мови, характерні для різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театральне, хореографічне тощо)</p>	<p>Розрізняє види мистецтва; мистецькі професії, пов'язані з цими видами мистецтва.</p> <p>Розпізнає елементи художньої мови творів музичного мистецтва для характеристики художнього образу: характеризує мелодію, темп, динаміку, ритм, регістр, характер музичної інтонації; тембр та склад виконавців</p>

<p>Удосконалювати вміння створювати як реалістичні, так і казкові (фантастичні) образи, відображаючи їх характер, настрої за допомогою кольору, різноманітних форм та ліній у малюнку; темпу, динаміки, сценічних інтерпретацій – у співі; інтонації, паузації, ансамблевих форм театралізацій, інсценізацій – в усному мовленні. (СКР, ТМР, МР, ФМР, КМР, ЕЦР)</p> <p>Удосконалювати вміння впізнавати на слух звучання знайомих музичних інструментів, визначати лад, окремі музичні форми, склад виконавців (моно-, полі-) під час співу. (МР, КМР)</p> <p>Закріпити навички самостійного, попарного, колективного створення графічних, декоративних, живописних, об'ємних, орнаментальних композицій, вміння домовлятися про реалізацію творчого задуму. (ТМР, СКР, МР, КМР)</p> <p>Підвищувати мистецьку ерудованість; здійснювати мистецько-понятійну пропедевтику на рівні імпресивного та експресивного, усного та писемного мовлення. (МР, КМР)</p> <p>Залучати до обговорення художнього, літературного або музичного твору з використанням знайомих мистецької термінології. (МР, СКР, КМР)</p> <p>Збагачувати іменниковий словник омографами (му́зика – музі́ка) та синонімами (пейзаж – краєвид, живописець – художник, вокаліст – співак, актор – артист). (МР)</p> <p>Вправляти у прикметниковому словотворенні від іменників (комп'ютер – комп'ютерний, симетрія – симетричний, народ – народний, класик – класичний, вокал – вокальний, фольклор – фольклорний, естрада – естрадний, інструмент – інструментальний, хореографія – хореографічний, симфонія – симфонічний); в іменниковому словотворенні назв мистецьких професій (вокал – вокаліст, соло – соліст, поезія – поет, хореографія – хореограф, танець – танцюрист, портрет – портретист, пейзаж – пейзажист, му́зика – музикант, скрипка – скрипаль). (МР)</p> <p>Розширити словник антонімів на позначення іменників та якісних прикметників (симетрія – асиметрія, динаміка – статика, трагедія – комедія, мажор – мінор; теплий – холодний, високий – низький, сучасний – давній, головний – другорядний). (МР)</p> <p>Уточнити розуміння значення багатозначних слів: – козачок: а) хлопчик у козацькому одязі; б) веселий, жвавий український народний танець; – коломийка: а) український гуцульський танець; б) українська народна пісенька; – розетка: а) стрічка, тасьма чи шнур, з'єднані у формі</p>		<p>(соліст, хор, оркестр, деякі тембри музичних інструментів), лад (мажор, мінор), прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, рондо, варіації).</p> <p>Розпізнає елементи художньої мови творів образотворчого мистецтва для характеристики художнього образу: кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), елементи композиції твору (центр, головне і другорядне, симетрію та асиметрію).</p> <p>Розпізнає елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, музичне оформлення театального/ екранного твору.</p> <p>Розпізнає та характеризує художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо).</p>
---	--	---

<p>квітки, для декорування; б) роз'єм для швидкого під- та відключення електроприладів; в) маленьке блюдечко для варення (меду);</p> <p>– стрічка: а) вузька смужка тканини, що використовується як оздоблення чи прикраса; б) кінофільм; в) ряд людей, машин, тощо, котрі стоять або рухаються; г) те, що тягнеться вузькою довгою смужкою (дорога, річка);</p> <p>– хор: а) співочий колектив, який гуртом виконує вокальні твори; б) звуки, котрі одночасно видає багато комах, жаб, птахів; в) звуки, що зливаються у спільний гомін, гамір; г) людська спільнота, що дотримується однакових поглядів чи спільно діє;</p> <p>– високий: а) тонкий, пронизливий (голос); б) такий, що має велику відстань знизу вгору; в) урочисто-піднесений, вишуканий (стиль, мова);</p> <p>– темний: а) погано освітлений; б) тьмянний, неясний; в) смаглявий; г) безрадісний, сумний;</p> <p>– холодний: а) колір, який нагадує товщу морських глибин, хмар, криги тощо; б) такий, що має низьку температуру; в) позбавлений душевного тепла. (МР, КМР)</p> <p>Вправляти у розрізненні та розумінні значень іменників-паронімів (гама – лама – рама – сама – дама, балет – багет, вокал – вокзал, темп – тембр, лад – сад, мажор – мотор, ритм – Рим, соло – сало, хор – хол, квартет – кварта, стрічка – річка, полька – Польща), складанні речень з ними та записуванні їх. (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірно прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Виховувати інтерес до різних видів мистецтва, бажання більше дізнаватися про їх характерні виражальні засоби та вміння застосовувати їх на практиці як в індивідуальних, так і колективних формах роботи. (ТМР, КМР, ЕЦР, ФМР, МР, СКР)</p>		<p>Розрізняє різновиди образотворчого (живопис, графіка, скульптура); музичного (вокальна, інструментальна), театрального (драматичний, ляльковий, музичний) мистецтва, хореографії (народна, класична, сучасна) та кіно (кінофільм, мультфільм) за їхніми характерними виражальними засобами.</p> <p>Розпізнає за характерними ознаками деякі жанри музичного (пісня, танець, опера, балет тощо) та образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (красвид), натюрморт, анімалістичний тощо); види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка), види анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна), деякі танці – народні і сучасні</p>
<p>Формувати вміння характеризувати роль засобів виразності у створенні вокального, вокально-ансамблевого, хорового, хореографічного, літературного художнього образу. (НМД, МР, КМР, ТМР, ФМР, ЕЦР, СКР)</p> <p>Спонукає до розгляду альбомів з репродукціями картин</p>	<p>Розпізнає власні емоції від сприйняття мистецьких тво-</p>	<p>Визначає улюблені твори мистецтва та рекомендує їх іншим.</p> <p>Пояснює, що подо-</p>

<p>відомих художників, ділитися своїми враженнями з ровесниками. (КМР, МР, ЕЦР, СКР)</p> <p>Вчити визначати, називати та використовувати класичні та нетрадиційні засоби образотворчої виразності для створення візуальних образів, висловлювати своє емоційно-ціннісне відношення до зображуваного при виконанні творчих робіт. (ЕЦР, ТМР, МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати вміння виражати художніми засобами, за допомогою пластики, ритмів, співу, мовлення альтруїстичні, глоричні, гностичні, естетичні, комунікативні емоції. (ЕЦР, НМД, ФМР, МР, ТМР, СКР, КМР)</p> <p>Поглиблювати здатність до глибокого сприйняття, усвідомлення змісту і духовної цінності творів різних видів мистецтва. (НМД, ЕЦР, ТМР, МР)</p> <p>Удосконалювати навички самовираження в художньо-творчій діяльності. (ЕЦР, МР, ТМР, ФМР, КМР, СКР)</p> <p>Закріплювати вміння порівнювати природні форми та образи довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. (НМД, ТМР, МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Виховувати бажання передавати власні емоції, настрої через різні види художньої, рухової, мовленнєвої діяльності. (ЕЦР, МР, ТМР, ФМР, КМР, СКР)</p>	<p>рів, обирає твори і види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; пояснює, від чого одержує насолоду у власній творчості</p>	<p>бається (чи не подобається) у творі мистецтва.</p> <p>Вирізняє твори мистецтва, що змінюють або передають його / її настрої.</p> <p>Характеризує власні емоції.</p>
<p><i>Змістова лінія «Комунікація через мистецтво»</i></p>		
<p>Вправляти в умінні, використовуючи фонетично правильне та логічно зв'язне мовлення, ділитися з ровесниками враженнями від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності.</p> <p>Закріпити навички коректного об'єктивного визначення досягнень однокласників у художньо-творчій діяльності, поважаючи їх уподобання та інтереси. (МР, ТМР, ЕЦР, СКР)</p> <p>Продовжувати формувати орфографічну пильність, удосконалювати навички поточного та кінцевого, зорового, слухового, фонетичного, лексичного, морфологічного, синтаксичного, смислового вербального та невербального контролю на рівні усного та писемного мовлення. (МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати навички позитивного партнерства у виконавській музичній, театральній творчості, комунікативній діяльності. (СКР, ТМР, МР)</p>	<p>Оцінює власну творчість за визначеними орієнтирами; визначає за допомогою вчителя необхідні для самовдосконалення дії; відстоює своє право на самовираження</p>	<p>Характеризує власну творчість за поданими орієнтирами, пояснює, що вдалося чи не вдалося.</p> <p>Аналізує свої досягнення, свої сильні сторони, обирає (з допомогою вчителя/ вчительки) спосіб удосконалення та може пояснити свій вибір</p>

<p>Закріплювати вміння відстоювати право на самовираження, адекватно оцінюючи, при потребі коригуючи та удосконалюючи результати власної творчості. (НМД, ТМР, МР, КМР, СКР, ЕЦР)</p> <p>Виховувати толерантність, вміння враховувати думки інших. (СКР, МР, ЕЦР)</p>		
<p>Формувати уміння презентувати та характеризувати власні творчі проекти, аргументуючи вибір техніки реалізації задуму. (ТМР, КМР, НМД, МР, ЕЦР, КМР, ФМР)</p> <p>Вправляти у словотворенні дієслів від іменників (танець – танцювати, презентація – презентувати, творчість – творити, демонстрація – демонструвати, характеристика – характеризувати, виконання – виконувати). (МР)</p> <p>Уточнити значення багатозначних іменників (образ: а) специфічна для мистецтва та літератури конкретно-чуттєва форма відображення дійсності; б) зовнішній вигляд; в) те, що постає в уяві). (МР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірно прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати бажання за допомогою результатів власної творчості дарувати позитивні емоції своїм рідним, близьким та друзям. (СКР, ЕЦР, ТМР, МР, КМР)</p>	<p>Презентує створені художні образи, пояснює свій задум, відстоює думку</p>	<p>Представляє результати власної творчості (співає, улюблені пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні твори образотворчого мистецтва тощо) перед рідними, однолітками.</p> <p>Пояснює свій задум, захищає свою позицію</p>
<p>Виробляти навички самостійного знаходження потрібної мистецької інформації з метою поглиблення вивченого на уроці; ділитися з однокласниками отриманими відомостями, використовуючи фонетично, лексично і граматично правильне зв'язне мовлення. (НМД, МР, КМР, СКР)</p> <p>Формувати контекстуально зумовлені лексичні узагальнення іменників на позначення мистецтвознавчих термінів і понять. (МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати здатність відчувати стиль у створених художніх образах, вміння втілювати почуття й думки у власній практичній художній діяльності. (НМД, ТМР, КМР, МР, ЕЦР, ФМР)</p> <p>Вправляти в умінні прогнозувати задум виконання творчої роботи, визначати та зв'язно розповідати про зміст етапів, виділяючи найсуттєвіше. (ТМР, КМР, МР)</p> <p>Закріплювати навички організації спільної діяльності, вміння домовлятися та колективно реалізувати творчий задум. (СКР, ЕЦР, ТМР, МР, КМР)</p>	<p>Бере участь у колективних творчих проектах, виконує різні дії / ролі у творчому процесі; обговорює з іншими враження від сприймання мистецтва та творчої діяльності, поважаючи вибір інших осіб</p>	<p>Виявляє та обговорює інформацію, отриману від сприймання творів мистецтва, ділиться своїми спостереженнями.</p> <p>Знаходить просту мистецьку інформацію (підручники, енциклопедії; аудіо- та відеозаписи, інтернет-ресурси тощо), ділиться нею з іншими, пояснює свої вподобання.</p> <p>Ділиться власними</p>

<p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати відчуття задоволення від процесу виконання роботи та її результатів; доброзичливе відношення до творчих успіхів ровесників. (ЕЦР, ТМР, МР, СКР, КМР)</p>		<p>враженнями від творів різних видів мистецтва.</p>
<p>Збагачувати й систематизувати знання про особливості музичного, хореографічного, образотворчого, народного, декоративно-прикладного, театрального, екранного видів мистецтва та їх виражальних засобів. (НМД, КМР, МР, ТМР, ЕЦР)</p> <p>Систематично заохочувати до доречного використання мистецької термінології, здійснювати компенсацію мовленнєвих помилок під час усних відповідей. (МР, КМР)</p> <p>Вправляти у вмінні образно характеризувати зображуване в графічних, живописних композиціях, театральних постановках, інсценізаціях, роблячи основні акценти та водночас підкреслюючи ідеї задуму логічно виправданими допоміжними елементами. (ТМР, КМР, МР, ФМР, ЕЦР, СКР)</p> <p>Закріплювати вміння здійснювати аналіз своїх творчих робіт і робіт ровесників, мотивуючи свої судження логічними, правильно мовленнєво оформленими аргументами. (ЕЦР, СКР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу та пам'ять, тактильне, кінестетичне сприймання, кінетичний праксис; усне зв'язне мовлення; асоціативне мислення, мисленнєві операції порівняння, аналізу, синтезу, класифікації, умовиводів; операції ймовірного прогнозування на лексичному та граматичному рівні; зорового, слухового, смислового, рухового контролю на фонетичному, лексичному, графічному матеріалі; просторове орієнтування; емоційно-вольову сферу, фантазію, творчу уяву; зорово-моторну координацію, диференційовані рухи пальців і кистей рук. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР)</p> <p>Виховувати бажання та вміння дотримуватись правил творчої співпраці, взаємодії та комунікації. (МР, СКР, КМР, ЕЦР, ТМР)</p>	<p>Бере участь у колективних творчих проектах, виконує різні дії / ролі у творчому процесі; обговорює з іншими враження від сприймання мистецтва та творчої діяльності, поважаючи вибір інших осіб</p>	<p>Бере участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, інсценізаціях, елементах народних обрядів, арт-мобах тощо), виконує різні дії / ролі у творчому процесі.</p> <p>Бере участь у колективних творчих проектах, зокрема із використанням засобів різних видів мистецтва (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій, виставки творів тощо).</p> <p>Дотримується правил взаємодії і творчої співпраці, виявляє повагу до інших</p>

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Технологічна освітня галузь є обов'язковою складовою Державного стандарту початкової освіти (2018) і затверджених МОН України Типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти (1-2, 3-4 класи), розроблених під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна. У Державному стандарті початкової освіти наголошено, що *метою* зазначеної освітньої галузі є формування компетентностей в галузі техніки і технологій та інших ключових компетентностей, здатності до безпечної зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій, до їх використання для власної самореалізації, культурного і національного самовираження.

Технологічна освітня галузь органічно поєднує у навчально-виховному та корекційно-розвивальному процесі трудове, художньо-естетичне, морально-духовне виховання та систематичне засвоєння учнями трудових практичних навичок із паралельним розвитком і удосконаленням мовлення, розширює мовленнєво-пізнавальний світогляд школярів, стимулює професійне визначення та трудове зростання учнів із тяжкими порушеннями мовлення.

Детальніше з навчально-виховним і корекційно-розвивальним спрямуванням мистецької галузі можна ознайомитися у спеціальних навчальних програмах: Рібцун Ю. В. Навчальні програми «Трудове навчання» (підготовчий, 1–4 класи) : комплект навч. прогн. для підгот., 1–4 кл. спец. загальноосв. навч. закл. для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / за ред. Е. А. Данілавичюте. – К. : ДП «Укртехінформ», 2015. – 84 с. (Режим доступу до електронної версії видання <http://lib.iitta.gov.ua/9471/>)

Цікаве практичне наповнення уроків стане можливим завдяки використанню посібників Рібцун О. Г. Пластилінові фантазії / О. Г. Рібцун, Ю. В. Рібцун. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 64 с. : – іл. – (Я – чарівник) та Рібцун О. Г. Навчайся разом з нами робити оригамі / О. Г. Рібцун, Ю. В. Рібцун. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 64 с. : – іл. – (Я – чарівник).

1-2 класи

Діалогова взаємодія педагогів та учнів початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення

<i>Рекомендації педагогам щодо підвищення ефективності освітнього процесу</i>	<i>Результати навчання здобувачів освіти</i>	
	<i>загальні</i>	<i>обов'язкові</i>
<i>Змістова лінія «Технічна творчість та техніка»</i>		
<p>Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мимічної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Удосконалювати вміння із заплющеними очима на дотик впізнавати знайомі об'ємні предмети, геометричні фігури, букви, цифри, площинні фігури (букви, цифри), виготовлені з різних матеріалів. (КМР, ФМР, ТМР, МР)</p> <p>Вчити диференціювати природні та штучні матеріали. (ФМР, КМР)</p> <p>Спонукаати до навчально-експериментальної діяльності (тонуть чи не тонуть предмети, виготовлені з різних матеріалів). (КМР, ФМР, НМД, МР)</p> <p>Формувати інтерес та навички вільного, самостійного, різнопланового безпечного експериментування з робочими матеріалами. (СКР, КМР, МР, ФМР, ЕЦР)</p> <p>Виробляти вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки щодо залежності міцності та стійкості виробу від вибору конструкційних матеріалів. (КМР, ТМР, МР)</p> <p>Вправляти у суфіксальному словотворенні відносних прикметників від іменників (метал – металевий, дерево – дерев'яний, пластмаса – пластмасовий, папір – паперовий, пінопласт – пінопластовий, глина – глиняний, картон – картонний). (МР)</p> <p>Уточнювати значення антонімів (гладенький – шорсткий, твердий – м'який, важкий – легкий). (МР)</p> <p>Диференціювати значення дієслів (будувати – ремонтувати – виготовляти). (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Виховувати морально-етичні норми, організованість, охайність, ретельність, дисциплінованість. (СКР, ЕЦР, ФМР, КМР, МР)</p>	<p>За допомогою дорослих або самостійно добирає конструкційні матеріали та технології для виготовлення виробу</p>	<p>Розпізнає конструкційні матеріали візуально та на дотик.</p> <p>Добирає конструкційні матеріали для виготовлення виробу з готових елементів (використання металевих, дерев'яних чи пластмасових конструкторів; готових елементів з паперу, пластику, деревини, пінопласту та ін. для макетування).</p> <p>Добирає конструкційні матеріали відповідно до їх властивостей для виготовлення виробу: папір, пластилін, полімерна глина чи солоне тісто, тканина, нитки; неткані, природні та ін. матеріали.</p> <p>Розрізняє види паперу, картону, ниток та визначає сфери їх застосування.</p>
Удосконалювати вміння здійснювати вербальне та	За допомо-	Прогнозує, яким

<p>невербальне прогнозування навчальної, рухової, мовленнєвої, трудової діяльності. (КМР, МР, ФМР, СКР)</p> <p>Виробляти навички плануючого, поточного, підсумкового зорового, слухового, рухового контролю. (НМД, СКР, МР, КМР)</p> <p>Сформувати розуміння значення прикметників та дієслів, утворених від іменників (технологія – технологічний; план – планувати). (МР, КМР)</p> <p>Вправляти у розумінні та розрізненні слів-паронімів (карта – парта, папір – тапір, картон – батон). (МР)</p> <p>Закріплювати навички фонетично, семантично та граматично правильного описового та коментувального монологічного мовлення. (МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати дисциплінованість, організованість, прагнення досягати якомога кращих результатів. (СКР, ЕЦР, МР, КМР)</p>	<p>гою дорослих або самостійно планує власну діяльність з виготовлення виробу, прогнозує кінцевий результат</p>	<p>має бути виріб. Планує послідовність технологічних операцій з допомогою дорослих (використання технологічних карт).</p>
<p>Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мімичної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Вправляти у впізнаванні та називанні різних предметних зображень (реалістичних, силуетних, контурних, пунктирних, неповних, перекреслених). (КМР, МР)</p> <p>Закріплювати уміння диференціювати різні види ліній та проводити їх. (ФМР, КМР, МР)</p> <p>Формувати вміння створювати об’ємний виріб, користуючись площинним зображенням. (НМД, ФМР, КМР)</p> <p>Удосконалювати конструкторські навички, використовуючи площинні та об’ємні матеріали, виражаючи своє емоційно-ціннісне ставлення до створюваного образу. (НМД, КМР, МР, ЕЦР, ТМР, ФМР)</p> <p>Розвивати вміння прогнозувати кінцевий результат діяльності, продумувати кроки його реалізації. (КМР, МР, ТМР)</p> <p>Вправляти у розумінні та розрізненні значень окремих іменників (конструктор – конструкція) та слів-паронімів (схема – сцена, банка – банк, пляшка – пташка, коробка – поробка, виріб – вигріб). (МР, КМР)</p> <p>Виробити вміння дієслівного словотворення від іменників (модель – моделювати, конструктор – конструювати).</p> <p>Спонукає до розуміння та засвоєння значень багатозначних слів:</p> <p>– модель: а) предмет, відтворений у зменшеному вигляді (машина, літак); б) взірцевий примірник чогось; в) людина, яка позує перед живописцем, скульптором, фотографом;</p>	<p>Моделює, конструює та виготовляє виріб з готових елементів за допомогою дорослих; виготовляє та оздоблює виріб за допомогою дорослих</p>	<p>Моделює та конструює виріб з деталей конструктора, користуючись графічним зображенням схем, за власним задумом самостійно чи з допомогою дорослих.</p> <p>Задумує конструкцію виробу та конструює його з елементів конструкторів або ін. готових елементів (коробки, банки, пластикові пляшки тощо).</p> <p>Створює задані форми (на підставі лише обрисів силуету) з використанням Танграму.</p>

<p>– форма: а) контур предмета; б) обриси частин людського тіла; в) шаблон або пристрій для надання чомусь певного вигляду (для випікання хліба); г) спеціальний одяг для осіб певної категорії (військова, спортивна). (КМР, МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Виховувати бажання розповідати ровесникам про свій творчий задум, користуючись фонетично, лексично і граматично правильним зв'язним мовленням. (СКР, КМР, ТМР, МР)</p>		
<p>Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мімічної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики; писати графічні диктанти. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Виробляти навички викладати логічні ланцюжки різної складності доступних розумінню послідовностей стадій розвитку істот і неістот:</p> <ul style="list-style-type: none"> – птахів: яйце → пташеня → птах; – земноводних: ікринка → пуголовок → жабеня → жаба; – рослин: насінина → паросток → доросла рослина → квітка → плід; – людини: немовля → дошкільник → школяр → дорослий → дідусь. (КМР, МР, ФМР) <p>Закріплювати вміння будувати граматично правильні речення, користуючись фразовим конструктором; записувати умову задачі за зразком. (МР, КМР)</p> <p>Вправляти в умінні складати зв'язні розповіді за сюжетними картинками та їх серіями, встановлюючи смислові зв'язки. (МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати вміння орієнтуватися в просторі, на власному тілі, на площині аркуша, зошита. (КМР, МР, ФМР)</p> <p>Вправляти в умінні розрізняти окремі природні та штучні матеріали зорово та на дотик. (ФМР, КМР)</p> <p>Формувати вміння у предметних виробках враховувати колір, форму, фактуру, пропорції, просторове і взаємне розміщення частин, характерні ознаки об'єктів і явищ навколишнього світу на основі знань, спостережень або розгляду наочності тощо; у сюжетних – статичність і динамічність, змістові зв'язки між об'єктами, просторові відношення між ними. (НМД, ТМР, ФМР, МР, КМР)</p> <p>Продовжувати виробляти вміння прогнозувати створення</p>	<p>Моделює, конструює та виготовляє виріб з готових елементів за допомогою дорослих; виготовляє та оздоблює виріб за допомогою дорослих</p>	<p>Створює виріб за зразком (шаблоном) та власним задумом самостійно чи із допомогою дорослих із використанням паперу, картону, ниток, нетканих чи природних матеріалів (предметні та сюжетні аплікації з природного матеріалу, нескладні сюжетні композиції, вироби в техніці оригамі, макети виробів із штучних матеріалів та картону, вироби об'ємної форми з паперу).</p> <p>Демонструє вміння різати нитки, папір, картон ножицями по прямій, кривій та ламаній лініях за запропонованим зразком (шаблоном).</p>

<p>виробу, поопераційно контролювати та супроводжувати етапи виконання коментувальним мовленням. (ТМР, СКР, МР, КМР)</p> <p>Вправляти у словотворенні прикметників (предмет – предметний, сюжет – сюжетний, природа – природний) і дієслів (модель – моделювати, оздоблення – оздоблювати, виріб – виробляти) від іменників. (МР)</p> <p>Збагачувати словник іменників шляхом розуміння та розрізнення значень слів-паронімів (макет – пакет, нитка – нотка, шаблон – табло, стрічка – річка, лелітка – лебідка). (МР)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти значення прикметників на позначення антонімів (природний – штучний, саморобний – виробничий, прямий – кривий, об’ємний – площинний). (МР)</p> <p>Спонукаати до розуміння та засвоєння значень багатозначних слів:</p> <p>– техніка: а) сукупність машин; б) сукупність прийомів у мистецтві, певній діяльності;</p> <p>– лелітка: а) блискучі цяточки на чому-небудь; б) біла квіточка; в) блискуче кружальце для прикрас. (МР, КМР)</p> <p>Розвивати зорове, слухове сприймання, увагу та пам’ять, тактильне, кінестетичне сприймання, кінетичний праксис; усне зв’язне мовлення; асоціативне мислення, мисленнєві операції порівняння, аналізу, синтезу, класифікації, умовиводів; операції ймовірного прогнозування на лексичному та граматичному рівні; зорового, слухового, смислового, рухового контролю на фонетичному, лексичному, графічному матеріалі; просторове орієнтування; емоційно-вольову сферу, фантазію, творчу уяву; зорово-моторну координацію, диференційовані рухи пальців і кистей рук. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР)</p> <p>Виховувати бажання прикрашати клас, оселю, використовуючи власні вироби і створюючи відчуття радості та святкового настрою у близьких і друзів. (ЕЦР, СКР, ТМР, МР)</p>		<p>Розміщує елементи виробу на площині. Розкриває послідовність дій та дотримується її під час виготовлення виробів із природних матеріалів, під час виготовлення та оздоблення об’ємних виробів, самостійно або з допомогою дорослих.</p> <p>Аргументує послідовність та доцільність виготовленого виробу. Оздоблює виріб за зразком та власним задумом бісером, лелітками, тасьмою, стрічками та ін. матеріалами.</p>
<p>Закріпити вміння складати площинні зображення з візуально розрізаних предметних і сюжетних картинок, зображення з кубиків, придумувати зв’язну розповідь за їх змістом. (ФМР, МР, КМР)</p> <p>Вправляти у зав’язуванні шнурків, викладанні силуетів предметів, букв, цифр із різнокольорових паличок і мотузочків. (ФМР, КМР, МР)</p> <p>Викликаати почуття захоплення при розгляді найкращих зразків моделей, сконструйованих учнями 3-4 класів,</p>	<p>Виконує прості технологічні операції</p>	<p>Виконує знайомі технологічні операції з конструкційними матеріалами з допомогою дорослих та самостійно (склеювання, складання, зв’язування тощо).</p>

<p>бажання поділитися своїми враженнями з ровесниками. (ЕЦР, НМД, МР, КМР, ТМР, СМР)</p> <p>Формувати на практичному рівні морфологічне узагальнення префікса <i>c-</i> у значенні поєднання (склеїти, сконструювати, скласти). (МР, КМР)</p> <p>Спонукає до розуміння та засвоєння значень багатозначних слів (складати: а) розміщувати щось у певному порядку чи певному місці; б) збирати щось розкидане; в) згортати, згинати щось, надаючи нової форми; г) надавати певного положення рукам, ногам; д) утворювати слова з букв; е) створювати літературний чи музичний твір. (МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Виховувати інтерес як до індивідуальної, так і колективної конструктивної діяльності. (ЕЦР, ТМР, СМР, МР, КМР, ФМР)</p>		<p>Пояснює вибір моделі, яку він / вона сконструював / -ла, спираючись на запитання дорослих.</p>
<p><i>Змістова лінія «Світ технологій»</i></p>		
<p>Закріпити вміння співвідносити звук з буквою, число – з цифрою; складати словосполучення, речення, розповіді, спираючись на піктограми, предметні, сюжетні картинки, опорні слова; послідовно називати пори року, частини доби, дні тижня, назви місяців. (КМР, НМД, МР)</p> <p>Вправляти у знаходженні у складі простого речення слова-назви істоти (неістоти) та підкреслювати його пряму лінією. (ФМР, МР, КМР)</p> <p>Викликає бажання прикрашати готові вироби засобами аплікації чи елементами малюнка. (ЕЦР, ТМР, ФМР, МР, КМР)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти та вживати антонімічні пари прикметників (хвилястий – рівний, довгий – короткий, широкий – вузький, верхній – нижній); утворювати дієслова від іменників (креслення – креслити – накреслити, проведення – проводити – провести, мірка – міряти – відміряти). (МР)</p> <p>Вправляти у розрізненні, називанні та кресленні геометричних фігур (квадрат – прямокутник), узагальнювати їх назви (чотирикутники). (ФМР, КМР, МР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-</p>	<p>Читає та аналізує графічні зображення за допомогою дорослих та використовує їх у процесі роботи</p>	<p>Аналізує зображення схем технологічної послідовності за допомогою дорослих та дотримується їх у процесі роботи (використання технологічних карт, графічних зображень, малюнків).</p> <p>Розмічає прямі лінії на папері і картоні. Самостійно чи з допомогою дорослих креслить розгортки прямокутної форми.</p>

<p>просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР). Виховувати інтерес до нових видів роботи, навички взаємодопомоги. (ЕЦР, СКР)</p>		
<p>Формувати вміння прогнозувати можливі наслідки небезпечної поведінки в школі, вдома та на вулиці, розповідати про них. (ЕЦР, КМР, МР, СКР, ФМР) Закріплювати вміння розглядати сюжетні картини із зображенням різних життєвих ситуацій, складати зв'язні розповіді за їх змістом, висловлюючи своє емоційно-ціннісне ставлення. (МР, ЕЦР, СКР, КМР) Виробляти вміння розігрувати у ролях запропоновані педагогом ситуації, пропонувати варіанти їх вирішення, відображати емоційний стан героїв за допомогою міміки, жестів, інтонації, паузації, логічного наголосу. (НМД, МР, ТМР, ЕЦР, КМР, ФМР, СКР) Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР). Виховувати навички безпечної поведінки в школі, на вулиці та вдома, бажання розповідати про важливість дотримання правил безпеки ровесникам і дітям молодшого віку. (ЕЦР, СКР, МР)</p>	<p>Дотримується безпечних прийомів праці під час використання інструментів та пристосувань</p>	<p>Дотримується безпечних прийомів праці під час використання інструментів та пристосувань (використання клею, ножиць, шпильок, гачків тощо). Організовує безпечне робоче місце з допомогою дорослих.</p>
<p>Виробити навички безпечного користування робочими матеріалами та інструментами; бажання та вміння вербально спілкуватися, використовуючи фонетично, лексично та граматично правильне зв'язне мовлення. (НМД, СКР, МР) Формувати лексичну системність на матеріалі дієслів (приклеїти – склеїти, вирізати – надізнати – відізнати), стійко вживаних словосполучень (економити: конструкційні матеріали, час, гроші, воду, світло, сили), уводячи їх у склад речень. (МР, КМР) Удосконалити навички економного вирізання простих геометричних фігур (круг, квадрат, трикутник), називання їх, викладання на площині аркуша, утворюючи предметні зображення чи орнамент. (ТМР, ФМР, МР) Закріпити вміння розуміти та вживати дієслова із синонімічним значенням (економити – заощаджувати). (МР) Вправляти в умінні утворювати дієслова (економія – економити) та відносні прикметники (пластик – пластиковий, папір – паперовий, картон – картонний) від</p>	<p>Під час виготовлення виробів намагається економно використовувати матеріали; за допомогою дорослих готує залишки до вторинної обробки</p>	<p>Бере до уваги необхідність економного використання конструкційних матеріалів. Самостійно чи під керівництвом дорослих створює виріб, повторно використовуючи матеріали (вироби з пластику, паперу, тканини, фольги та ін.). Аргументує доцільність вторинного використання матеріалів та викорис-</p>

<p>іменників. (МР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати морально-етичні норми, охайність, ретельність, дисциплінованість, самостійність, організаційні уміння у навчально-практичній діяльності. (СКР, НМД, ЕЦР, МР)</p>		<p>товує їх для виготовлення виробів самостійно чи із допомогою дорослих.</p>
<p>Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мімичної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики; писати графічні диктанти, контролюючи якість виконання за допомогою різного виду опор. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Виробляти орфографічну пильність. (МР, КМР)</p> <p>Формувати вміння прогнозувати результат власної діяльності (навчальної, трудової, художньої, мовленнєвої, рухової), покровоно планувати виконання, поетапно контролювати та описувати його, користуючись коментувальним мовленням. (НМД, МР, ФМР, ТМР, КМР, ЕЦР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати прагнення досягати якнайкращих результатів у власній та колективній діяльності. (ЕЦР, СЦР, МР, КМР)</p>	<p>Оцінює та представляє результати власної або колективної діяльності за допомогою дорослих</p>	<p>Самостійно чи з допомогою дорослих демонструє результати власної діяльності.</p> <p>Описує, спираючись на запитання дорослих, чого хотів / -ла досягти</p>
<p><i>Змістова лінія «Світ ремесел»</i></p>		
<p>Вправляти у знаходженні відмінностей на схожих сюжетних картинках, помилок у написаних прикладах, знайомих словах української та іноземної мов. (КМР, МР)</p> <p>Закріплювати уміння розрізняти на слух звучання знайомих музичних інструментів, слів-паронімів, пояснювати їх значення. (МР, КМР)</p> <p>Заздалегідь виготовивши елементи костюмів, декорацій, проводити сюжетно-рольові ігри циклу «У світі професій», розігруючи діалоги з опорою на запропонований ілюстративний, мовленнєвий матеріал, висловлюючи своє емоційно-ціннісне ставлення до проблемних ситуацій. (СКР, НМД, ЕЦР, МР, ФМР, КМР, ТМР)</p> <p>Організовувати відвідування музею народних ремесел,</p>	<p>Спостерігає за процесом виготовлення виробу народними майстрами</p>	<p>Зіставляє та розрізняє вироби, виготовлені традиційними та сучасними ремеслами (гончарство, ткацтво, витинанка, різьблення та ін.).</p> <p>Пояснює важливість відродження та збереження традиційних ремесел.</p>

<p>майстер-класів народних майстрів. (СКР, ФМР, МР, КМР) Диференціювати значення іменників (професія – ремесло – праця). (МР) Заохочувати до розгляду альбомів зі зразками української народної творчості, керамічних виробів українських майстрів. (КМР, МР, ЕЦР, СКР) Вправляти у словотворенні дієслів (ткацтво – ткати, витинанка – витинати, майстер – майструвати), іменників-назв професій від назв ремесел (гончарство – гончар, ткацтво – ткач, різьблення – різьбяр). (МР) Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР). Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР) Виховувати інтерес до традиційних вітчизняних ремесел, повагу до діяльності майстрів, що сприяють їх відродженню. (СКР, ЕЦР, МР)</p>		
<p>Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мімичної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики; писати графічні диктанти, контролюючи якість виконання за допомогою різного виду опор. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР) Вправляти у виконанні вправ, розв'язуванні задач за зразком. (КМР, МР, ФМР, СКР) Виробляти поступовий перехід школярів від наочно-почуттєвих вражень до створення цілісної композиції адекватними техніками з відповідним застосуванням інструментів і обладнання. (ТМР, ФМР, МР, ЕЦР, КМР) Формувати лексичну системність на матеріалі іменників та дієслів (вишивка – вишиванка; шити – вишивати – плести). (МР) Закріпити вміння розрізняти та вживати антонімічні значення якісних прикметників (традиційний – сучасний), синонімічні – іменників (оздоблення – прикрашання – оформлення). (МР) Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР). Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР) Виховувати інтерес до роботи народних майстрів, відвідання</p>	<p>Спостерігає за процесом виготовлення виробу народними майстрами; створює виріб за допомогою дорослих або самостійно згідно із зразком чи власним задумом, застосовуючи технології традиційних та сучасних ремесел</p>	<p>Виготовляє та оздоблює виріб із допомогою дорослих чи самостійно, застосовуючи елементи традиційних та сучасних ремесел (використання різних технік для виготовлення та оздоблення виробів: витинанка, вишивка та ін.)</p>

виставок і музеїв художніх ремесел. (СКР, ЕЦР, МР)		
<i>Змістова лінія «Побут»</i>		
<p>Удосконалювати вміння уважно слухати та виконувати кількоступеневі інструкції. (КМР, МР, ФМР, СКР, НМД)</p> <p>Формувати уявлення про правильну організацію робочого місця; про дотримання правильної робочої пози за столом, виконання робочих рухів як взаємопов'язаних елементів трудового процесу, що забезпечують високу продуктивність праці, гарну якість роботи, збереження працездатності, мінімальну втомлюваність; вміння розповідати про організацію робочого місця однокласникам. (ФМР, МР, СКР)</p> <p>Вправляти у складанні фонетично, лексично, граматично правильних зв'язних розповідей за сюжетними картинками на тему «Побут». (МР)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти значення та вживати антонімічні пари прикметників і дієслів (прибирати – розкидати, чистий – брудний, цілий – зламаний), синонімічні значення якісних прикметників (охайний – чистий – акуратний – чепурний). (МР)</p> <p>Вправляти у словотворенні прикметників від іменників (побут – побутовий). (МР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати бажання допомагати батькам у прибиранні оселі, підтримувати чистоту та затишок у класі, у власному зовнішньому вигляді. (СКР, ЕЦР, МР, КМР)</p>	<p>Виконує практичні завдання в побуті; організовує робоче місце за допомогою дорослих</p>	<p>Виконує найпростіші дії щодо самостійності у побуті (упорядкування особистих речей). Спільно з дорослими організовує та прибирає робоче місце відповідно до власних потреб та визначених завдань (організація особистого побуту)</p>
<p>Виконувати та інтегрувати вправи артикуляційної, мимічної, голосової, зорової, ручної, пальчикової, психогімнастики; писати графічні диктанти, контролюючи якість виконання за допомогою різного виду опор. (ФМР, ЕЦР, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Вправляти у словотворенні іменників (молоко – молочник, хліб – хлібниця, суп – супниця, цукор – цукорниця, перець – перечниця; м'ясо – м'ясорубка, овочі – овочерізка), прикметників (стіл – столовий, чай – чайний, десерт – десертний) і дієслів (тертушка – терти, сервіровка – сервірувати, ремонт – ремонтувати, клей – клеїти) від іменників. (МР)</p> <p>Закріпити вміння розрізняти значення та вживати антоніми (старий – новий; багато – мало; ламати – ремонтувати,</p>	<p>За допомогою дорослих планує дії та виконує їх у власному побуті</p>	<p>Разом із дорослими планує та реалізовує найпростіші трудові дії (ремонтує іграшки, книжки, доглядає за рослинами і тваринами, готує страви за рецептами, доглядає за одягом та взуттям). Дотримується правил поведінки за</p>

<p>рвати – склеювати, відривати – пришивати, розставляти – прибирати (зі столу) та синоніми (ремонтувати – лагодити – ладнати). (МР)</p> <p>Удосконалювати вміння розрізняти значення слів-паронімів (книжка – кришка, рис – лис, сир – мир, хліб – хлів, чоботи – р’боти). (МР, КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам’ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати культуру харчування, інтерес до кулінарії, бажання доглядати за рослинами та домашніми улюбленцями. (НМД, МР, КМР, ЕЦР, ТМР, СКР, ФМР)</p>		<p>столом, користується столовим посудом за призначенням.</p> <p>Володіє початковими навичками сервірування столу</p>
<p>Розширювати уявлення про власні потреби (матеріальні, духовні, соціальні) та потреби інших, способи їх задоволення. (СКР, НМД, ЕЦР, КМР, МР)</p> <p>Виробляти повагу до потреб інших, розуміти вираз «особливі освітні потреби», виявляти толерантне ставлення до людей із ООП. (СКР, ЕЦР, КМР, МР)</p> <p>Формувати вміння прогнозувати приблизну довжину (ширину, висоту, вагу, глибину) предмета, вік людини. (НМД, КМР, МР)</p> <p>Закріплювати вміння розраховувати свої сили при фізичному навантаженні (кількість присідань, стрибків тощо), враховуючи стан здоров’я, середовищні та ін. умови (температурний режим тощо). (ФМР, СКР, КМР, МР)</p> <p>Виробляти уміння розраховувати необхідну кількість нарізаних продуктів для виготовлення страв (бутерброд, салат); експериментувати, урізноманітнюючи їх склад. (КМР, ТМР, МР, НМД)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам’ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати уважність, організованість і дисциплінованість. (СКР, ЕЦР, МР, КМР)</p>	<p>За допомогою дорослої розраховує ориєнтовні витрати та кількість матеріалів для виготовлення виробу</p>	<p>Спільно з дорослими розраховує приблизну кількість необхідних матеріалів для виконання.</p> <p>Самостійно робить припущення про потрібну кількість матеріалів для виконання простого завдання</p>

3-4 класи

Діалогова взаємодія педагогів та учнів початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення

<i>Рекомендації педагогам щодо підвищення ефективності освітнього процесу</i>	<i>Результати навчання здобувачів освіти</i>	
	<i>загальні</i>	<i>обов'язкові</i>
<i>Змістова лінія «Технічна творчість та техніка»</i>		
<p>Формувати самостійність, організаційні уміння у навчально-практичній діяльності. (НМД, СКР, МР, ФМР)</p> <p>Закріплювати навички безпечного користування матеріалами та інструментами, поглиблювати знання їх окремих видів і властивостей. (НМД, ФМР, МР, КМР)</p> <p>Вправляти у впізнаванні та правильному називанні чорно-білих, контурних, силуетних зображень предметів, зображень в умовах зашумлення та накладання одне на одне. (КМР, МР)</p> <p>Акцентувати увагу на фонетичній, лексичній і граматичній правильності мовлення. (МР)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти антоніми на позначення якісних (товстий – тонкий, м'який – твердий, гладенький – шорсткий, цупкий – тонкий, широкий – вузький, довгий – короткий, сухий – вологий, крихкий – міцний, великий – маленький, темний – світлий) і відносних (об'ємний – площинний, природний – штучний, статичний – динамічний, мокрий – сухий, білий – кольоровий, зимовий – літній, круглий – квадратний) прикметників, прислівників (високо – низько, ближче – далі, праворуч – ліворуч, попереду – позаду, вгору – вниз, вздовж – впоперек, вгорі – внизу), дієслів (піднімати – опускати, згинати – розпрямляти, склеювати – відривати (розривати) на імпресивному та експресивному рівні. (МР, КМР)</p> <p>Вправляти в умінні диференціювати значення слів-паронімів (глина – слина, папір – тапір, тісто – місто, нитка – литка, волокно – толокно, макет – пакет). (КМР, МР)</p> <p>Удосконалювати вміння розрізняти значення багатозначних слів (коса – знаряддя праці, зачіска у дівчинки, плетена коса з ниток, піщана коса). (МР, КМР)</p> <p>Закріплювати вміння втілювати думки та почуття у практичній трудовій діяльності, ділитися своїми враженнями з ровесниками та дорослими. (ЕЦР, СКР, МР, КМР)</p> <p>Розвивати слухове сприймання, увагу та пам'ять, ймовірне прогнозування, контроль, основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу. (КМР, МР, ФМР).</p> <p>Виховувати інтерес до багатоваріативного створення художніх образів. (СКР, ТМР, ЕЦР, МР, КМР)</p>	<p>Самостійно добирає матеріали та технології для виготовлення виробу</p>	<p>Розпізнає конструкційні матеріали візуально та на дотик.</p> <p>Самостійно добирає конструкційні матеріали для виготовлення виробу з готових елементів (використання металевих, дерев'яних чи пластмасових конструкторів; готових елементів з паперу, пластику, деревини, пінопласту та ін. для макетування).</p> <p>Самостійно добирає конструкційні матеріали для виготовлення виробу (за зразком та за власним задумом), зіставляючи їх властивості: папір, пластилін, полімерна глина чи солоне тісто, тканина, нитки; неткані, природні та ін. матеріали</p>

<p>Формувати правильне розгорнуте монологічне мовлення шляхом розповідання знайомих казок, придумування фантазійних розповідей за власноруч виготовленим виробом. (ЕЦР, СКР, НМД, МР, КМР, ТМР)</p> <p>Закріплювати вміння складати план, добирати заголовок до прочитаного тексту, придумувати кінцівку та початок розповіді за наявним фрагментом. (МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати здатність прогнозувати результати рухової, мовленнєвої, художньої, трудової діяльності, супроводжуючи процес виконання чітким, орфоепічно, лексично та граматично правильним коментувальним зв'язним мовленням. (МР, КМР, ФМР, СКР, НМД, ЕЦР)</p> <p>Виробляти навички аналізувати трудові завдання. (КМР, МР)</p> <p>Удосконалювати вміння контролювати правильність виготовлення виробу шляхом порівняння результату з натурою чи зразком; переносити уміння, що здобуваються у процесі навчання, в повсякденне життя. (КМР, ФМР, СКР, МР, ЕЦР, НМД)</p> <p>Закріплювати вміння співвідносити наочні символи (показ прийомів складання) зі словесними (коментування дій) та переводити їх значення у практичну діяльність (самостійне виконання). (КМР, ТМР, МР, ФМР, НМД)</p> <p>Уточнювати вміння орієнтуватися на аркуші паперу квадратної та прямокутної форми. (КМР)</p> <p>Формувати лексичну системність з метою удосконалення навичок гармонійного поєднання кольорів для створення яскравих художніх образів. (МР, КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати морально-етичні норми, організованість, охайність, ретельність, дисциплінованість (СКР, ЕЦР, ФМР, МР, КМР)</p>	<p>Обирає об'єкт праці та прогнозує кінцевий результат власної діяльності; самостійно планує послідовність технологічних операцій під час виготовлення виробу</p>	<p>Задумує об'єкт праці для виготовлення.</p> <p>Прогнозує результат власної діяльності.</p> <p>Планує послідовність технологічних операцій із використанням технологічних карт.</p> <p>Самостійно виконує знайомі технологічні операції з конструкційними матеріалами (використання паперу, ниток, тканини, природного матеріалу, пластиліну, плоских матеріалів; склеювання, складання, зв'язування тощо).</p> <p>Аргументує вибір моделі, яку він / вона сконструював / ла, спираючись на запитання дорослих.</p>
<p>Виконувати вправи артикуляційної, голосової, мімічної, зорової, психогімнастики. (ФМР, ЕЦР, МР)</p> <p>Закріплювати навички звукового, морфологічного і синтаксичного аналізу; опису предметів і явищ оточуючої дійсності за поданим планом; розв'язування прикладів і задач за певними алгоритмами; виконання художньої та трудової діяльності з опорою на графічні схеми. (МР, КМР)</p>	<p>Моделює, конструює та виготовляє виріб з готових елементів; виготовляє та оз-</p>	<p>Конструює виріб із рухомими частинами, використовуючи готові до складання елементи та деталі.</p> <p>Порівнює старі та</p>

<p>Закріплювати вміння орієнтуватися на аркуші паперу, здійснювати аналіз своїх робіт і робіт ровесників із мотивуванням своїх суджень логічними аргументами. (МР, КМР, ЕЦР, СКР, ФМР)</p> <p>Виробляти художню самостійність, технічну грамотність, індивідуальність у створенні художніх образів, здатність до активного засвоєння технічно-практичного досвіду, експериментування. (НМД, ТМР, СКР, ЕЦР, МР, КМР)</p> <p>Вправляти у невербальному та вербальному вираженні емоційно-особистісного, морально-естетичного ставлення до продуктів трудової діяльності. (ЕЦР, СКР, КМР, МР, НМД)</p> <p>Формувати лексичну системність дієслів (згинати – вигинати, насипати – викладати, вигинати – скручувати), навички словотворення (макет – макетування, модель – моделювання). (МР, КМР)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти антонімічні значення прикметників (динамічний – статичний, старий – сучасний). (МР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР)</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати вміння проявляти оригінальність рішення узагальненого трактування образу. (ТМР, МР, КМР)</p> <p>Виховувати інтерес до трудової діяльності, культуру праці, естетичний смак, бажання зробити приємне рідним. (ЕЦР, СКР, КМР, МР, ТМР, ФМР)</p>	<p>доблює виріб відомими технологіями</p>	<p>сучасні моделі різних технічних пристроїв і конструює моделі майбутнього.</p> <p>Створює задані форми з використанням всіх семи станів Танграму.</p> <p>Самостійно виготовляє та оздоблює виріб знайомими технологіями.</p> <p>Створює та оздоблює виріб, дотримуючись логічної послідовності, за зразком чи власним задумом із різних конструкційних матеріалів та повторно використовуючи матеріали.</p>
<p>Удосконалювати навички впізнавання фантазійних і реальних істот у творах мистецтва; бачити прекрасне у навколишній дійсності, предметному світі, виробах трудової діяльності. (ЕЦР, КМР, МР)</p> <p>Виробляти прагнення створювати красиві вироби, бажання підвищувати свою майстерність у їх виготовленні. (ТМР, ЕЦР, КМР, МР, ФМР)</p> <p>Закріплювати вміння пояснювати задум перед виконанням роботи, виділяти головне в задумі, визначати етапи виконання трудових завдань на площині та в об'ємі, фонетично, лексично, стилістично та змістово контролювати власне коментувальне мовлення, операційно – поточні практичні дії, досягати якісних результатів за допомогою використання адекватних засобів, колористичної та композиційної виразності, адекватно оцінювати результати</p>	<p>Моделює, конструює та виготовляє виріб з готових елементів; виготовляє та оздоблює виріб відомими технологіями</p>	<p>Самостійно створює виріб за зразком (шаблоном) та власним задумом із використанням паперу, картону, ниток, природних матеріалів (предметні та сюжетні аплікації з природного матеріалу, нескладні сюжетні композиції, вироби в техніці оригамі, макети виробів із</p>

<p>як власної діяльності, так і ровесників. (НМД, СКР, КМР, МР, ТМР, ФМР, ЕЦР)</p> <p>Вправляти у розумінні та самостійному вживанні (за наслідуванням учителя, спряжено, відображено, поскладове промовляння; промовляння, акцентоване на важких для дитини звуках) спеціальної термінології. (МР, КМР)</p> <p>Збагачувати дієслівний словник на позначення виконання можливих дій із папером (згинати, м'яти, складати, рвати, розрізати тощо); прикметниковий словник на позначення якостей паперу (зігнутий, складений, рваний, м'ятий, розрізаний тощо). (МР)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти антонімічні значення прикметників (прямий – кривий, об'ємний – площинний, природний – штучний, предметний – сюжетний). (МР)</p> <p>Вправляти у словотворенні дієслів від іменників (оздоблення – оздоблювати, моделювання – моделювати, вирізання – вирізувати, виготовлення – виготовляти). (МР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне, граматичне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику, загальне відчуття міри, здатність до гармонії в самоорганізації, поведінці та творчості, до експериментально-дослідницької діяльності. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати самостійність, креативність, організаційні уміння у навчально-практичній діяльності. (СКР, МР, КМР, ФМР, НМД)</p>		<p>штучних матеріалів та картону, ви- роби об'ємної фор- ми з паперу).</p> <p>Ріже ножицями по прямій, кривій та ламаній лініях за запропонованим зразком (шабло- ном) нитки, папір, картон.</p> <p>Розміщує елементи виробу на площині.</p> <p>Пояснює послідов- ність дій та дотри- мується її під час виготовлення ви- робів із природних матеріалів, під час виготовлення та оздоблення об'єм- них виробів.</p> <p>Аргументує послі- довність та доціль- ність виготовлено- го виробу.</p> <p>Оздоблює виріб за зразком та власним здумом бісером, лелітками, тась- мою, стрічками та ін. матеріалами</p>
<i>Змістова лінія «Світ технологій»</i>		
<p>Удосконалювати вміння вивчати вірші, переказувати, придумувати оповідання, виконувати вправи артикуляційної, голосової, мімічної, дихальної, пальчикової гімнастики з опорою на готові та самостійно створені графічні схеми. (МР, КМР, ЕЦР, ФМР, СКР, ТМР)</p> <p>Закріплювати вміння графічно зображувати зміни природних явищ упродовж місяця, циклічні зміни у природі, видів діяльності упродовж дня, план місцевості, запис умов математичних задач, схеми звукового, складового, морфологічного, синтаксичного аналізу. (НМД, МР, ФМР, КМР)</p>	<p>Читає та аналізує гра- фічні зобра- ження; вико- нує прості геометричні зображення та керується ними у про- цесі роботи</p>	<p>Читає, розуміє та аналізує графічні зображення схем, дотримується їх у процесі роботи (використання тех- нологічних карт, графічних зобра- жень, малюнків). Розмічає прямі лінії на папері і картоні.</p>

<p>Удосконалювати вміння створювати візерунки, предметні, сюжетні картини з площинних геометричних фігур. (ФМР, ТМР, МР, КМР)</p> <p>Закріплювати вміння розрізняти окремі значення полісемічних дієслів (читати: а) сприймати щось написане літерами; б) знайомитись з літературним твором; в) декламувати вивчений напам'ять поетичний твір; г) відтворювати зміст, значення чого-небудь за знаками (лініями, рисками, ін. графічними позначками). (МР, КМР)</p> <p>Вправляти у розумінні спільнокореневих слів (геометричний – геометрія). (МР, КМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне, граматичне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику, загальне відчуття міри, здатність до гармонії в самоорганізації, поведінці та творчості, до експериментально-дослідницької діяльності. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати уважність, старанність, відповідальність. (СКР, ЕЦР, КМР)</p>		<p>Виконує прості геометричні побудови за зразком чи творчим задумом</p>
<p>Закріплювати навички диференціації безпечних і небезпечних форм поведінки, використання інструментів і матеріалів, загальних форм життєдіяльності (з опорою на наочність, літературні твори і практичний досвід), уміння адекватно реагувати на можливу проблемну ситуацію, по можливості самостійно чи з допомогою дорослих вирішувати її. (СКР, МР, КМР, ФМР, ЕЦР, НМД)</p> <p>Удосконалювати орфографічні навички шляхом знаходження помилок у власних роботах і письмових роботах ровесників, виправлення їх. (МР, КМР)</p> <p>Вправляти у правильному вживанні синонімічних (небезпечний – ризикований, шкідливий, загрозливий) та антонімічних (безпека – небезпека, безпечний – шкідливий) значень самостійних частин мови. (МР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне, граматичне, діяльнісне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, загальне відчуття міри (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Виховувати прагнення та вміння уникати ситуацій, що</p>	<p>Дотримується безпечних прийомів праці під час використання інструментів та пристосувань</p>	<p>Самостійно дотримується безпечних прийомів праці під час використання інструментів та пристосувань (використання клею, інструментів та пристосувань з гострими частинами)</p>

<p>можуть бути загрозовими для здоров'я. (СКР, ФМР, МР, КМР, ЕЦР)</p>		
<p>Вправляти в умінні диференціювати звуки за акустико-артикуляційними ознаками; класифікувати предмети (сторони горизонту, частини світу, види тваринного і рослинного світу тощо); сортувати сміття; визначати частини мови, члени речення, математичні дії. (СКР, МР, КМР, ФМР, НМД)</p> <p>Закріплювати навички словотворення відносних прикметників від іменників (органіка – органічний, побут – побутовий, промисловість – промисловий, економія – економічний, екологія – екологічний). (МР, КМР)</p> <p>Удосконалювати вміння виготовляти поробки з покидькового матеріалу. (НМД, ЕЦР, СКР, ТМР, ФМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне, граматичне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику, здатність до гармонії в самоорганізації, поведінці та творчості, до експериментально-дослідницької діяльності. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Удосконалювати інтегративну діяльність аналізаторів, міжпівкульну взаємодію. (КМР)</p> <p>Виховувати вміння берегти довкілля, піклуватися про власне здоров'я, поважати працю людей (СКР, ЕЦР, МР, ФМР)</p>	<p>Ощадно використовує матеріали; сортує відходи, дотримуючись відповідних правил</p>	<p>Економно використовує матеріали під час виготовлення виробу.</p> <p>Сортує побутові відходи, дотримуючись відповідних правил.</p> <p>Самостійно створює виріб, повторно використовуючи матеріали (вироби з пластику, паперу, тканини, фольги та інше).</p> <p>Аргументує доцільність вторинного використання матеріалів та використовує їх для виготовлення виробів</p>
<p>Закріплювати вміння поетапно планувати та контролювати власну діяльність, адекватно оцінювати її результат. (ФМР, ТМР, КМР, МР, СКР, ЕЦР)</p> <p>Удосконалювати вміння брати участь у колективних проєктах, спільно вирішувати виниклі питання, презентувати результати спільної діяльності, користуючись коментувальним, описовим мовленням. (НМД, СКР, МР, ТМР, КМР, ФМР)</p> <p>Розвивати зорове сприймання, увагу та пам'ять, оптико-просторове орієнтування, окомір, зорове, слухове, рухове, лексичне, граматичне ймовірне прогнозування, контроль (зоровий, слуховий, смисловий), основні мисленнєві операції, емоційно-вольову сферу, фантазію, ручну та дрібну моторику, загальне відчуття міри, здатність до гармонії в самоорганізації, поведінці та творчості. (КМР, МР, ФМР, ЕЦР, ТМР).</p> <p>Виховувати почуття колективізму, відповідальності, прагнення та вміння досягати поставленої мети (СКР, ЕЦР, ТМР, МР, КМР, ФМР, НМД)</p>	<p>Представляє одержаний результат власної або колективної діяльності та намагається оцінити його</p>	<p>Розмірковує над результатом власної діяльності та презентує її.</p> <p>Описує, аргументуючи свою думку, чого хотів / -ла досягти.</p>

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
2. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова Каб. Міністрів України № 87 від 21 лют. 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/
3. Рібцун О. Г. Малювання крок за кроком / О. Г. Рібцун, Ю. В. Рібцун. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 64 с. : – іл. – (Я – чарівник).
4. Рібцун О. Г. Навчайся разом з нами робити оригамі / О. Г. Рібцун, Ю. В. Рібцун. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 64 с. : – іл. – (Я – чарівник)
5. Рібцун О. Г. Пластилінові фантазії / О. Г. Рібцун, Ю. В. Рібцун. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 64 с. : – іл. – (Я – чарівник)
6. Рібцун Ю. В. Допитливі співрозмовники. Програми з корекційно-розвиткової роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (1-4 класи) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: <https://lib.iitta.gov.ua/711391/>
7. Рібцун Ю. В. Навчальні програми «Образотворче мистецтво» (підготовчий, 1–4 класи) : комплект навч. прогр. для підгот., 1–4 кл. спец. загальноосв. навч. закл. для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / за ред. Е. А. Данілавічюте. – К. : ДП «Укртехінформ», 2015. – 88 с. (Режим доступу до електронної версії видання: <http://lib.iitta.gov.ua/9469/>)
8. Рібцун Ю. В. Навчальні програми «Трудове навчання» (підготовчий, 1–4 класи) : комплект навч. прогр. для підгот., 1–4 кл. спец. загальноосв. навч. закл. для дітей із тяжкими порушеннями мовлення / за ред. Е. А. Данілавічюте. – К. : ДП «Укртехінформ», 2015. – 84 с. (Режим доступу до електронної версії видання <http://lib.iitta.gov.ua/9471/>)
9. Рібцун Ю. В. Образотворче мистецтво. 1 клас: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид <https://lib.iitta.gov.ua/106742/1>)
10. Типові освітні програми Нової української школи для закладів загальної середньої освіти. 1-2 та 3-4 класи / розроб. під керівництвом Р. Б. Шияна, О. Я. Савченко (крім іншомов. освіти). – К. : Світоч, 2019. – 336 с. – (Нова українська школа). (Режим доступу до електронної версії видання: <https://mon.gov.ua>)